

บทที่ 3

สถานการณ์ทางกฎหมายของไต้หวันกับประเทศสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีน

3.1 สถานภาพทางกฎหมายของไต้หวันกับประเทศสหรัฐอเมริกา

3.1.1 ภูมิหลังของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

นับตั้งแต่ปีค.ศ. 1949 ที่รัฐบาลจีนคณะชาติของพรรคก๊กมินตั๋งย้ายมาตั้งมั่นและปกครองเกาะไต้หวัน คณะปกครองนี้ยังคงถือว่ารัฐบาลแห่งประเทศสาธารณรัฐจีนนั้นยังอยู่และคงอยู่สืบเนื่องมามิได้สูญสิ้นไป เพราะเหตุแห่งความพ่ายแพ้ในสงครามกลางเมืองเพียงแต่ย้ายมาตั้งมั่นอยู่บนเกาะไต้หวันเป็นการ "ชั่วคราว" เท่านั้น ดังนั้น รัฐบาลสาธารณรัฐจีนยังคงเป็นรัฐบาลของประเทศจีนอยู่ตามรัฐธรรมนูญ ส่วนรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน (People's Republic of China : PRC) หรือรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์นั้นเป็นรัฐบาลที่ได้อำนาจมาโดยมิชอบด้วยกฎหมายเพราะไม่ได้เป็นไปตามวิถีทางของรัฐธรรมนูญ แต่เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏว่ารัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์นั้น เป็นรัฐบาลที่สามารถใช้อำนาจในการปกครองเหนือพื้นที่และประชากรประเทศจีนส่วนใหญ่ในขณะที่รัฐบาลจีนคณะชาติมีอำนาจปกครองเพียงเหนือดินแดนของเกาะไต้หวันและหมู่เกาะเล็กหมู่เกาะน้อยที่อยู่ระหว่างช่องแคบไต้หวันเท่านั้น ทำให้เสถียรภาพและสถานการณ์ของไต้หวันไม่มีความมั่นคงในสายตาของประชาคมระหว่างประเทศ ดังนั้น สถานภาพของไต้หวันจึงจำเป็นต้องขึ้นอยู่กับทำให้การรับรองของรัฐต่างๆ ในอันที่จะยอมรับว่ารัฐบาลจีนคณะชาติเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมายของประเทศจีนแต่เพียงรัฐบาลเดียว เพราะรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ก็อ้างถึงความชอบธรรมในการจัดตั้งรัฐบาล เนื่องจากเป็นฝ่ายที่ทำการปฏิวัติสำเร็จจึงมีอำนาจในการจัดตั้งรัฐบาลเช่นกัน ทำให้ไต้หวันต้องพยายามรักษาสถานภาพของตนในสังคมนานาชาติ โดยเน้นที่จะสร้างความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ ในโลกเสรีให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ โดยไต้หวันหวังให้ประเทศเหล่านั้นเป็นแนวร่วมในการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกา เพราะสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศ

มหาอำนาจของโลกเสรี ทั้งนี้ ก็เพื่อแสวงหาการยอมรับจากสากล รวมทั้ง หาทางป้องกันไม่ให้สหรัฐอเมริกาและมิตรประเทศอื่นๆ หันไปให้การรับรองรัฐบาลคอมมิวนิสต์จีนที่ปักกิ่ง ดังนั้น ภายหลังจากที่รัฐบาลจีนคณะชาติสถาปนาประเทศ "สาธารณรัฐจีน" โดยถือเอากรุงไทเปเป็นเมืองหลวงชั่วคราวขึ้นเมื่อ วันที่ 7 ธันวาคม ค.ศ. 1949 กระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาจึงได้ออกประกาศให้การรับรองรัฐบาลจีนคณะชาติว่าเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องและเป็นตัวแทนของจีนในเดือนเดียวกันนั่นเอง¹

ความสัมพันธ์ระหว่างไต้หวันและสหรัฐอเมริกานั้น เป็นความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งและยาวนาน กล่าวคือ สหรัฐอเมริกาได้ให้การสนับสนุนแก่พรรคก๊กมินตั๋งตั้งตั้งแต่ครั้งยังปกครองจีนแผ่นดินใหญ่ ในการสู้รบต่อต้านพรรคคอมมิวนิสต์จีน และแม้กระทั่งพรรคก๊กมินตั๋งพ่ายแพ้แก่พรรคคอมมิวนิสต์จีน จนถูกขับและอพยพมาตั้งมั่นอยู่บนเกาะไต้หวัน สหรัฐอเมริกาก็ยังให้ความช่วยเหลือแก่รัฐบาลไต้หวันอย่างมากมาหลายทศวรรษในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นความช่วยเหลือทางการทหาร เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และอื่นๆ แม้ว่าในระยะแรกๆ สหรัฐอเมริกาจะได้เคยประกาศนโยบายไม่ยุ่งเกี่ยวกับไต้หวันอีกต่อไป (Hand-off Policy) ในสมัยของประธานาธิบดีแฮร์รี เอส ทรูแมน เนื่องจากสหรัฐอเมริการู้สึกเสียหน้าและผิดหวังในความไร้ประสิทธิภาพและความพ่ายแพ้ของพรรคก๊กมินตั๋งมาแล้ว แต่เนื่องจากเหตุการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เข้าข้างไต้หวันนั่นคือการเกิดสงครามเกาหลีในปี ค.ศ. 1950 ทำให้สหรัฐอเมริกาเปลี่ยนแปลง

¹ วิกา อุดมฉันท. "อเมริกามหามิตร". ไต้หวัน : จากวันวานถึงวันนี้, หน้า 130.

*กระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐฯ ได้ออกสมุดปกขาวหนา 1,054 หน้า เรื่อง "ความสัมพันธ์ของสหรัฐฯ กับจีน : พาดพิงถึงเป็นพิเศษในทศวรรษปี 1944-1949" (United States Relations with China : with Reference to the Period 1944-1949) โดยระบุว่า " ชัยชนะของคอมมิวนิสต์จีนสืบเนื่องจากความไร้ประสิทธิภาพของรัฐบาลจีนคณะชาติ หากมิใช่เพราะอเมริกาให้ความช่วยเหลือไม่พอ" (วิกา อุดมฉันท, ไต้หวัน: จากวันวานถึงวันนี้, หน้าเดิม)

และยกเลิกนโยบายข้างต้น กลับมาให้ความช่วยเหลือทุกอย่างแก่รัฐบาลก็มึนตั้งบนเกาะไต้หวันอีกครั้ง เพื่อหวังที่จะให้ไต้หวันเป็นหน้าด่านในการสกัดกั้นการลุกลามขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยประธานาธิบดีทรูแมนได้ส่งกองเรือที่ 7 (The Seventh Fleet) จากฟิลิปปินส์มาลาดตระเวนช่องแคบไต้หวันทันทีที่เกิดสงครามดังกล่าว เช่นนี้ จะเห็นได้ว่าความช่วยเหลือและการให้การรับรองรัฐบาลไต้หวันของสหรัฐอเมริกา นับปัจจัยสำคัญของการตัดสินใจของสหรัฐอเมริกา ก็คือ "ผลประโยชน์ทางการเมือง" ของสหรัฐอเมริกาเอง กล่าวคือ เนื่องจากในสมัยนั้น เป็นยุคของการขยายและเผยแพร่อิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์จากสหภาพโซเวียต ดังนั้น เมื่อเกิดสงครามเกาหลีซึ่งเป็นที่รู้กันดีว่าเป็นสงครามระหว่างค่ายเสรีนิยมกับค่ายคอมมิวนิสต์ สหรัฐอเมริกาในฐานะผู้นำของโลกเสรีจึงจำเป็นต้องป้องกันการขยายตัวดังกล่าว

และหลังจากนั้นในปี ค.ศ. 1951 สหรัฐอเมริกาก็ได้ตั้ง " คณะกรรมการที่ปรึกษาความช่วยเหลือทางทหาร " (U.S. Military Assistance Advisory Group) ขึ้นที่ไต้หวัน นอกจากนี้ในปี ค.ศ. 1952 ด้วยคำแนะนำของสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่นกับไต้หวันได้ลงนามใน "สนธิสัญญาสันติภาพ" (Peace Treaty) ต่อมาในปี ค.ศ. 1954 ไต้หวันกับสหรัฐอเมริกา ก็ได้ร่วมลงนามใน " สนธิสัญญาป้องกันทางทหาร " (Mutual Defense Treaty) ซึ่งสนธิสัญญาดังนี้เป็นสนธิสัญญาที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลอย่างมากต่อเสถียรภาพ (Stability) และความมั่นคง (Security) ของรัฐบาลจีนคณะชาติ กล่าวได้ว่า ด้วยเสถียรภาพทางการทหารที่ไต้หวันได้รับหลักประกันอย่างมั่นคงจากสหรัฐอเมริกาและพันธมิตร ทำให้ไต้หวันมีสถานะภาพ (Status) ที่มั่นคงในสังคมนระหว่างประเทศ กล่าวคือ เนื่องจากสนธิสัญญาดังนี้ทำให้รัฐส่วนใหญ่ให้การยอมรับและให้การรับรองรัฐบาลจีนคณะชาติ (Recognition of government) ที่เกาะไต้หวันว่า เป็นรัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมายของประเทศจีนเพียงรัฐบาลเดียวและโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยของประธานาธิบดี ไอเซน ฮาว์ โดยมียาจอห์น ฟอสเตอร์ คัลเลส ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีต่างประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกากับไต้หวันยิ่งแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะทั้งสองท่านนี้เป็นผู้ที่ต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างแข็งขัน ยิ่งไปกว่านั้น ด้วยผลของสงครามเวียดนามในช่วงทศวรรษที่ 1960 ไต้หวันก็ยิ่งทวีความสำคัญในทางยุทธศาสตร์สำหรับสหรัฐอเมริกามากยิ่งขึ้นเป็นพิเศษ และผลโดยตรงที่ไต้หวันได้รับจากการที่สหรัฐอเมริกา

เห็นว่าไต้หวันมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ก็คือ ไต้หวันถูกรวมเข้าอยู่ใน "แนวป้องกันและปิดกั้น ลัทธิคอมมิวนิสต์ในแปซิฟิกตะวันออก" ทำให้ขีดความสามารถทางทหารของไต้หวันเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก

นอกจาก ความช่วยเหลือทางด้านทหารแล้ว ไต้หวันก็ยังได้รับความช่วยเหลือทาง เศรษฐกิจจากสหรัฐอเมริกาอย่างมากมายมหาศาลเช่นเดียวกัน และความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ ของสหรัฐอเมริกาที่เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จอย่างสูงของไต้หวันได้แก่ การตั้ง "หน่วยงานพัฒนา ระหว่างประเทศ" (Agency for International Development : AID)² และ "คณะกรรมการร่วมเพื่อการบูรณะชนบท" (Joint Commission on Rural Reconstruction) ของสหรัฐอเมริกาประจำไต้หวัน ตลอดระยะเวลาของโครงการช่วยเหลือ AID สหรัฐอเมริกา ได้ส่งคณะทำงานมาประจำในไต้หวันอย่างครบชุดโดยรัฐบาลสหรัฐ ฯ ยอมจ่ายค่าตอบแทนและ สวัสดิการแก่คณะทำงานดังกล่าวในอัตราที่สูงมาก เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีความสามารถในการ บริหาร และวางแผนเศรษฐกิจมาดูแลประสานงานกับฝ่ายไต้หวันโดยตรง ซึ่งความช่วยเหลือ ดังกล่าวนี้เป็นผลให้นักวิชาการของไต้หวันได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักการวางแผนเศรษฐกิจ การ จัดทำงบประมาณและการจัดทำโครงการพื้นฐาน จนเมื่อเจ้าหน้าที่ AID ถอนตัวออกไปจากไต้หวัน เนื่องจากสิ้นสุดโครงการในปี ค.ศ. 1965 เจ้าหน้าที่ไต้หวันที่จบหลักสูตรก็ได้กระจายกันออกไป เป็นตัวจักรสำคัญของโครงการเศรษฐกิจทุกด้านของไต้หวัน นอกจากนี้ สหรัฐอเมริกายัง ใช้สิทธิพลบับบังคับให้รัฐบาลไต้หวันส่งเสริมธุรกิจภาคเอกชน ช่วยเหลือในด้านเงินทุนให้แก่ โครงการต่างๆ ทั้งในด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม สร้างสาธารณูปโภคที่จำเป็นและ ให้อำนาจต่อการขยายตัวของธุรกิจภาคเอกชน รวมทั้ง ให้ความสนใจในการฝึกอบรมบุคลากรของไต้หวัน ให้มีคุณภาพสูงขึ้นด้วย โดยการให้ความช่วยเหลือในด้านการศึกษา (Education) เพราะ สหรัฐอเมริกาถือว่าบุคคลเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญมากที่สุด

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 104-106

ภายใต้ความช่วยเหลือดังกล่าวข้างต้น ทั้งสหรัฐอเมริกาและไต้หวันต่างก็มีความหวัง และจุดประสงค์ที่ตรงกันประการหนึ่งคือ ความอยู่รอดของรัฐบาลจีนคณะชาติ และความเจริญก้าวหน้าของเกาะไต้หวันเป็นความต้องการอย่างแรงกล้าร่วมกันของทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้ภายใต้วัตถุประสงค์ทางนโยบายของแต่ละฝ่าย คือ สหรัฐอเมริกาต้องการใช้ความเจริญทางเศรษฐกิจของไต้หวันเป็นตัวแทนการขยายอิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์ ในขณะที่ไต้หวันมีความมุ่งมั่นจะ "รวมประเทศ" โดยอาศัยสหรัฐอเมริกาและความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการแสวงหาการยอมรับจากประชาคมระหว่างประเทศและจากคนจีนบนแผ่นดินใหญ่ เพราะถ้ารัฐบาลจีนคณะชาติสามารถรวมประเทศได้สำเร็จก็จะทำให้รัฐบาลไต้หวันมีสถานะทางกฎหมายเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องของประเทศสาธารณรัฐจีนแต่เพียงรัฐบาลเดียว มิใช่เป็นเพียงองค์ภาวะ (Entity) หนึ่งในกฎหมายระหว่างประเทศ ที่อาจจะถูกพิจารณาสถานะไปตามนโยบายต่างประเทศหรือวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแต่ละประเภทเป็นกรณีๆ ไปดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น ไต้หวันจึงพยายามอย่างยิ่งที่จะรักษาความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกาไว้ให้ได้ โดยไต้หวันพยายามทำให้สหรัฐอเมริกาเห็นว่าไต้หวันเป็นดินแดนที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์สำหรับสหรัฐอเมริกาเพราะไต้หวันตระหนักดีว่า สถานภาพและอนาคตของไต้หวันนั้นขึ้นอยู่กับนโยบายทางการทหารและต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไต้หวันตระหนักดีว่าสหรัฐอเมริกามักใช้การรับรองเป็นเครื่องมือทางการเมืองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายของตน*

*ดังจะเห็นได้จาก กรณีที่สหรัฐอเมริกาให้การรับรองรัฐบาลโซเวียตในปี ค.ศ. 1933 สหรัฐอเมริกาได้กำหนดเงื่อนไขว่า สหรัฐอเมริกาจะให้การรับรองต่อรัฐบาลใหม่ของโซเวียตก็ต่อเมื่อ รัฐบาลดังกล่าวรับรองว่าจะให้เสรีภาพทางศาสนาแก่ประชาชนและจะคุ้มครองสิทธิทางเศรษฐกิจของคนชาติอเมริกันในดินแดนโซเวียต และเมื่อโซเวียตยอมตกลงตามนั้นแล้ว สหรัฐอเมริกาจึงจะยอมรับรับรองรัฐบาลใหม่ของโซเวียต ทั้ง ๆ ที่การให้เสรีภาพทางศาสนาแก่ประชาชนไม่เกี่ยวกับองค์ประกอบของความชอบธรรมของรัฐบาลแต่อย่างใดเลยเป็นต้น [Lauterpacht, *Recognition in International Law*, (Cambridge: at the University press, 1947), p.360.]

แต่อย่างไรก็ตาม ความพยายามของไต้หวันที่จะทำให้สหรัฐอเมริกาเห็นว่า ไต้หวัน ยังคงมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์อีกต่อไปก็ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอื่นๆ ในเวทีโลกคือ เมื่อสงครามเวียดนามยุติลงแล้วการเกิดความแตกแยกในค่ายคอมมิวนิสต์ระหว่าง สาธารณรัฐประชาชนจีนและสหภาพโซเวียต และการแผ่ขยายอำนาจของสหภาพโซเวียตเพื่อ ความเป็นเจ้าโลก ทำให้สหรัฐอเมริกาจำเป็นต้องเปลี่ยนแผนยุทธศาสตร์ของสงครามเย็น ในการปิดล้อมจีนคอมมิวนิสต์ใหม่ เพราะตั้งแต่กลางทศวรรษที่ 1960 ที่สหภาพโซเวียตส่ง กองกำลังรบถึงร้อยละ 25 ไปประจำอยู่ตามพรมแดนด้านตะวันออกติดกับจีนแผ่นดินใหญ่ ทำให้ สหรัฐอเมริกาเล็งเห็นว่า ถ้าสหรัฐอเมริกาช่วยพัฒนาอาวุธและกองทัพเงินให้ทันสมัย จีนจะเป็น ตัวช่วยดึงกำลังของสหภาพโซเวียตส่วนที่ควรจะนำไปไว้ที่อื่นมาอยู่ที่พรมแดนนี้มากขึ้นอีก กล่าวโดย สรุปลือ ในช่วงเวลานั้นจีนมีความหมายและมีความสำคัญต่อยุทธศาสตร์และความมั่นคงของโลก ตะวันตกเพราะในทัศนะของสหรัฐอเมริกาแม้ในเวลานั้นจีนแผ่นดินใหญ่จะยังไม่เข้ามหาอำนาจแต่จีน แผ่นดินใหญ่ก็สามารถที่จะเป็นกำลังถ่วงดุลย์ที่ควรได้รับความสนใจ ดังนั้นในเดือนพฤษภาคมปี ค.ศ. 1972 ประธานาธิบดีริชาร์ด เอ็ม นิกสันจึงประกาศหมายกำหนดการเดินทางไปเยือน กรุงปักกิ่งโดยไม่ได้บอกให้ไต้หวันทราบล่วงหน้า นอกจากนี้ ประธานาธิบดีนิกสันยังได้ประกาศ ต่อสาธารณชนว่า "สหรัฐจะแสวงหาทางสร้างความสัมพันธ์อันเป็นปกติกับปักกิ่ง" (Normalized Relations) ยิ่งไปกว่านั้น ประธานาธิบดีนิกสันและผู้นำจีนแผ่นดินใหญ่ยังได้ทำความตกลงทาง การเมืองโดยการลงนามใน "แถลงการณ์ร่วมเซี่ยงไฮ้" (US.-Shanghai Communique) อีกด้วย³ การกระทำของสหรัฐอเมริกาครั้งนี้ หากพิจารณาตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ว่าด้วยการรับรองแล้ว ก็น่าจะถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศและ เป็น การละเมิดข้อตกลงระหว่างประเทศกับสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) เพราะพฤติการณ์ดังกล่าวมี ความหมายเท่ากับ สหรัฐอเมริกาให้การรับรองรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนโดยปริยาย แต่เนื่องจาก สหรัฐอเมริกาได้ตั้งข้อสงวนมิให้ถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการรับรองโดยปริยาย

³John F. Copper. Taiwan : Nation - State or Province ?

(Westview Press : Boulder, San Francisco & London) 1990, p.13.

ดังนั้น ตามกฎหมายระหว่างประเทศก็ต้องถือว่าไม่มี "เจตนา" ให้มีผลทางกฎหมายเช่นนั้น⁴

ในที่สุด สหรัฐอเมริกาก็ถอนการรับรองรัฐบาลไต้หวันโดยผลของการแถลงการณ์ร่วมสถาปนาความสัมพันธ์อันเป็นปกติระหว่างสหรัฐอเมริกากับสาธารณรัฐประชาชนจีน ในสมัยของประธานาธิบดีจิมมี คาร์เตอร์ (Jimmy Carter) ซึ่งร่วมลงนามกันในวันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ. 1978 และให้มีผลเป็นการรับรองรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างเป็นทางการในวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1979 โดยแถลงการณ์ร่วมฯ ดังกล่าวมีเพียงข้อความสั้น ๆ ที่สหรัฐอเมริกากล่าวหาตึงถึงไต้หวันคือ "สหรัฐอเมริกายอมรับว่ารัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นรัฐบาลที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายแต่รัฐบาลเดียวของประเทศจีน ภายใต้คำรับรองนี้ประชาชนอเมริกันจะรักษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม การค้า และความสัมพันธ์อันไม่เป็นทางการอื่นๆ กับประชาชนไต้หวันต่อไป" ดังนั้น ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1979 เป็นต้นมา ไต้หวันจึงไม่มีสถานะทางกฎหมายเป็นรัฐบาลที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายเพียงรัฐบาลเดียวของประเทศจีน และก่อนที่จะบรรลุข้อตกลงในแถลงการณ์ร่วมฯ ดังกล่าว ประธานาธิบดีจิมมี คาร์เตอร์ได้ตกลงยอมตามข้อเรียกร้องของสาธารณรัฐประชาชนจีนเกี่ยวกับปัญหาไต้หวันทุกข้อคือ⁵

1. สหรัฐอเมริกายอมรับว่าปัญหาเกี่ยวกับไต้หวันเป็นปัญหภายในของจีน ใครจะแทรกแซงไม่ได้
2. สหรัฐอเมริกายอมรับว่ากองกำลังทหารต่างชาติที่เข้ามาประจำอยู่ในไต้หวันถือว่าการคุกคามความมั่นคงของประเทศจีนและเป็นการแทรกแซงกิจการภายในของจีน
3. สาธารณรัฐประชาชนจีน สงวนสิทธิที่จะใช้กำลังทหารเข้าจัดการปัญหาไต้หวันได้เมื่อจำเป็น ผลก็คือ สหรัฐอเมริกาต้องขมถอนทหารทั้งหมดออกจากไต้หวันและยุติการให้ความช่วยเหลือทางทหารทุกอย่างแก่ไต้หวัน รวมทั้ง ยกเลิกสนธิสัญญาร่วมป้องกัน (Mutual Defense Treaty) กับไต้หวันตามเงื่อนไขเบื้องต้นของสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่ขณะเดียวกันสหรัฐ

⁴วระเคช วีระเวคิน, ความจำเป็นในการรับรองรัฐบาล, หน้า 45.

⁵วิภา อุดมฉันท, ไต้หวัน : จากวันวานถึงวันนี้, หน้า 131.

อเมริกากลับไม่สามารถทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนรับปากได้ว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนจะไม่ใช้กำลังทางทหารกับไต้หวันตามที่รัฐสภาอเมริกันต้องการให้ทำก่อนที่ประธานาธิบดี คาร์เตอร์จะขอมติข้อมติเรียกร้องสองข้อแรก ยิ่งไปกว่านั้น สหรัฐอเมริกายังขอมติให้สาธารณรัฐประชาชนจีนบีบบังคับให้ตกลงเลิกจำหน่ายอาวุธแก่ไต้หวันภายในเวลาหนึ่งปีนับตั้งแต่แถลงการณ์ร่วม ๆ มีผลบังคับตามกฎหมายอีกด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้การกระทำดังกล่าวของสหรัฐอเมริกาจึงก่อให้เกิดผลกระทบต่อสถานภาพของไต้หวันอย่างรุนแรงที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานภาพของความเป็นรัฐบาลตัวแทนของประเทศจีน* และครั้งนี้ก็นับได้ว่าเป็นครั้งที่สองสำหรับการสูญเสียเสถียรภาพในประชาคมระหว่างประเทศของไต้หวัน**

อย่างไรก็ตาม อีก 4 เดือนต่อมาคือในเดือนเมษายน ค.ศ. 1979 รัฐสภาอเมริกันได้ประกาศออกกฎหมายพิเศษฉบับหนึ่งเรียกว่า " กฎหมายความสัมพันธ์กับไต้หวัน " (Taiwan

*ภายหลังคำแถลงการณ์ร่วมระหว่างสหรัฐอเมริกากับสาธารณรัฐประชาชนจีนเมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 1978 ประธานาธิบดีเจียงจิงกั๋วของไต้หวันได้กล่าวปราศรัยว่า " การตัดสินใจของสหรัฐฯ เพื่อสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับจีนคอมมิวนิสต์นั้นไม่เพียงแต่จะทำลายสิทธิและผลประโยชน์ของสาธารณรัฐจีนไต้หวันและประชาชนของเราอย่างร้ายแรงเท่านั้น แต่ยังสร้างผลสะท้อนอันใหญ่หลวงให้เกิดแก่ประเทศโลกเสรีทั้งหมดด้วย" นอกจากนี้ ท่านยังได้กล่าวถึงมูลเหตุของการตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับไต้หวันครั้งนี้ว่า มีอยู่สองประการ คือ ประการแรกเกี่ยวกับความขมขื่นที่สหรัฐฯ ได้รับมาจากเรื่องในตะวันออกกลาง และประการที่สองคือ เพราะความเข้าใจผิดคิดว่าจีนแผ่นดินใหญ่จะให้ประโยชน์ทางธุรกิจแก่สหรัฐฯ มากกว่าไต้หวัน ["ไต้หวันอยู่ลำพังอย่างไรเมื่อไม่มีอเมริกาช่วย" เศรษฐกิจ , 291 (1 ตุลาคม 2522), หน้า 36]

*การสูญเสียเสถียรภาพและความมั่นคงของสถานภาพครั้งที่รุนแรงที่สุด สำหรับไต้หวันครั้งแรกก็คือ การที่ไต้หวันต้องเสียที่นั่งในองค์การสหประชาชาติเมื่อปี ค.ศ. 1971 ให้แก่สาธารณรัฐประชาชนจีน

Relations Act 1979) และที่กล่าวว่ากฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายพิเศษก็เพราะกฎหมายฉบับนี้มีเนื้อความซึ่งมีเนื้อหาที่เกือบแทนที่สนธิสัญญาร่วมป้องกันกับไต้หวันที่ได้ถูกยกเลิกไปแล้ว และที่สำคัญคือ กฎหมายฉบับนี้ยังได้แก้ไขในจุดที่รัฐสภาอเมริกันเห็นว่า เป็นข้อบกพร่องร้ายแรงของรัฐบาลคาร์เตอร์ โดยประกาศอย่างชัดเจนว่า :

"เสถียรภาพและความมั่นคงของไต้หวันเป็นความสนใจ - อันมหันต์ (Grave Concern) ของอเมริกา อเมริกาจะต่อต้านการใช้กำลังใดๆ ที่จะ เป็นผลเสี่ยต่อความมั่นคงของไต้หวัน และจะขายอาวุธเพื่อการป้องกันตนเองให้แก่ไต้หวันด้วย"

รัฐบัญญัติฉบับนี้ มีความหมายเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่า เป็นการให้การรับรองสถานะของไต้หวันว่าเป็น "รัฐอธิปไตย" (Sovereign Nation-State) รัฐหนึ่งทีเดียว กล่าวคือ สหรัฐอเมริกาอนุญาตให้มีผู้แทนที่เป็นทางการ "Official Representative" ของไต้หวันในสหรัฐอเมริกา เจ้าหน้าที่ชาวไต้หวันจะได้รับความคุ้มครองในการขึ้นศาลอเมริกา นอกจากนี้ สิทธิพิเศษทางการทูตและข้อจำกัดอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องมีต่อกันสำหรับรัฐอธิปไตยรัฐหนึ่ง ไต้หวันก็ได้รับจากกฎหมายนี้เช่นกัน จะเห็นได้ว่า แม้สหรัฐอเมริกาจะยอมรับว่าปัญหาไต้หวัน เป็นปัญหาภายในของจีน อันเป็นผลให้เป็นที่เข้าใจว่าเป็นการยอมรับด้วยว่าไต้หวันมีสถานะภาพ เป็นเพียง "ส่วนหนึ่งของจีน" เท่านั้น แต่ในความสัมพันธ์และทางปฏิบัติที่มีต่อกันระหว่างสหรัฐอเมริกาและไต้หวันนั้น ไต้หวันได้รับการปฏิบัติดังเช่นรัฐอธิปไตยรัฐหนึ่งทีเดียว อย่างไรก็ตาม

นักสังเกตุการณ์บางคนแสดงความเห็นว่า การที่รัฐบาลอเมริกันต้องรีบดำเนินการอุดช่องว่างของแถลงการณ์ร่วมสถาปนาความสัมพันธ์เป็นปกติดังกล่าว โดยการออกกฎหมาย "รัฐบัญญัติว่าด้วยความสัมพันธ์กับไต้หวัน 1979" เพื่อให้สิทธิแก่ไต้หวันในการซื้ออาวุธจากสหรัฐอเมริกาได้ก็เนื่องมาจากจุดมุ่งหมายทางการเมืองที่สำคัญของสหรัฐอเมริกาคือ เพื่อเป็นการถ่วงดุลกำลังทางทหารระหว่างจีนแผ่นดินใหญ่และจีนไต้หวัน และเพื่อที่จะ เป็นการเตือนให้สาธารณรัฐประชาชนจีนตระหนักถึงความระมัดระวังในการใช้กำลังเพื่อแก้ไขปัญหาไต้หวัน (Ibid., p.136)

ผู้นำไต้หวันบางคนยังไม่รู้สึกพอใจในกฎหมายฉบับนี้นัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของสหรัฐอเมริกา ใช้คำเรียกชื่อประเทศว่า "ไต้หวัน" แทนคำว่า "สาธารณรัฐจีน" แต่ถึงกระนั้นผู้นำไต้หวันส่วนใหญ่ก็ให้การสนับสนุนกฎหมายฉบับนี้โดยเห็นว่า กฎหมายฉบับนี้เป็นการแสดงออกซึ่งบทบาทของผู้ปกป้องอันตรายและให้ความมีเสถียรภาพแก่ไต้หวัน ถึงแม้ว่าจะมีความเป็นทางการน้อยลงก็ตาม และที่สำคัญที่สุดคือ กฎหมายฉบับนี้ไม่ได้กล่าวถึงไต้หวันเลยว่าไต้หวันเป็นมณฑลหนึ่งของสาธารณรัฐประชาชนจีนดังที่จีนกล่าวอ้าง นอกจากนี้ กฎหมายฉบับนี้ยังครอบคลุมถึงความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจระหว่างสหรัฐอเมริกากับไต้หวันอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้ความคุ้มครองในส่วนของการค้าและการลงทุนในไต้หวันซึ่งมีเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย"

กฎหมาย TRA นี้ผ่านรัฐสภาอเมริกันด้วยคะแนนเสียงสนับสนุนเกือบ 90 % กฎหมายฉบับนี้แสดงให้เห็นถึงปฏิกริยาของรัฐสภาอเมริกัน ต่อการตัดสินใจที่ขาดการไตร่ตรองที่รอบครอบของประธานาธิบดีคาร์เตอร์ นอกจากนี้ การที่นายโรนัลด์ เรแกน อาศัยบรรยากาศทางการเมืองในตอนนั้นหิบบกประ เค้นปัญหาไต้หวันขึ้นมาหาเสียงโจมตีนายคาร์เตอร์ เป็นพิเศษจนได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐครั้งต่อมา ย่อมเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าประชาชนและนักการเมืองในสหรัฐอเมริกาแม้แต่ฝ่ายที่เป็นกลางก็ยังไม่มีความไว้วางใจต่อจีนคอมมิวนิสต์ และคนกลุ่มนี้ยังคงเห็นถึงความสำคัญในทางยุทธศาสตร์ของไต้หวันในภูมิภาคนี้เป็นอย่างมาก** เหตุการณ์ดังกล่าว

*รัฐบัญญัติว่าด้วยความสัมพันธ์กับไต้หวัน ส่วนที่ 2 ระบุว่า "เป็นนโยบายของสหรัฐอเมริกาที่จะถือว่า ความพยายามใดๆ ในการที่จะตัดสินอนาคตของไต้หวันโดยวิธีการที่นอกเหนือจากสันติวิธี รวมทั้ง การต่อต้านด้วยการไม่ค้าขายหรือปิดกั้นสินค้าเป็นการกระทำที่คุกคามสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาคแปซิฟิกตะวันตก และเป็นความสนใจ-อย่างมหันต์-ของสหรัฐฯ"

**ในสหรัฐอเมริกา มีคณะบุคคลและองค์กรที่เป็นมิตรกับไต้หวันจำนวนหนึ่ง ที่มีบทบาทคอยคัดค้านนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาที่เอียงเข้าหาจีนคอมมิวนิสต์ ดังนั้นเมื่อครั้งที่สหรัฐอเมริกาที่มีท่าจะรับรองฐานะของปักกิ่งในสหประชาชาติ บุคคลเหล่านี้ได้รวมกันตั้ง " คณะกรรมการหนึ่งล้านคนต่อต้านการรับรองคอมมิวนิสต์จีนเข้าสู่สหประชาชาติ " (The

นี้ทำให้นายคาร์เตอร์ถูกตำหนิจากรัฐสภาอเมริกันว่า "ลงทุนสูงเกินไปและเสี่ยงเกินไปในการเปิดความสัมพันธ์กับปักกิ่ง"^๑ ดังนั้น เมื่อนายโรนัลด์ เรแกน ขึ้นมาดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี สืบต่อจากนายคาร์เตอร์แล้ว รัฐบาลของนายเรแกนจึงริบคำเนิการอุดหนุนว่างของแถลงการณ์ร่วมฯ ดังกล่าว โดยได้มีข้อปรับปรุงใหม่ ๆ ที่เป็นการยกฐานะและให้เกิดประโยชน์แก่ไต้หวันมากขึ้น ปัจจุบันสหรัฐอเมริกา มี "สถาบันอเมริกันประจำไต้หวัน" (American Institute In Taiwan หรือ AIT) ทำหน้าที่เป็นตัวแทนคล้ายสถานทูตอเมริกันประจำไต้หวัน ส่วนไต้หวันก็มีหน่วยงานที่เรียกชื่อว่า "Coordination Council for North American Affairs" หรือ CCNAA รวมทั้งสิ้น 11 แห่งกระจายอยู่ตามเมืองใหญ่ ๆ ทั่วสหรัฐอเมริกาเช่นเดียวกัน

กล่าวได้ว่า การถอนการรับรองรัฐบาลไต้หวันซึ่งกระทำโดยฝ่ายบริหารของสหรัฐอเมริกาครั้งนี้ ทำให้สภาองเกรสและเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารบางคนที่ไม่เห็นด้วยพยายามหาทางลดอุปสรรคทางกฎหมาย (ของแถลงการณ์ร่วมฯ : กฎหมายระหว่างประเทศ) เพื่อการดำรงไว้ซึ่งสถานะที่แท้จริงของไต้หวันและความสัมพันธ์ที่เป็นที่พึงปรารถนาอย่างมาก ไม่ว่าจะ เป็นความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจหรือวัฒนธรรมระหว่างสหรัฐอเมริกากับไต้หวัน โดยสภาองเกรสเห็นว่าควรลดอุปสรรคทางกฎหมายส่วนนี้ให้น้อยลงหรือหมดไป ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสถานภาพและอนาคตของไต้หวันนั้นขึ้นอยู่กับนโยบายทางทหารและต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาเป็นสำคัญ ดังนั้น การพิจารณาเกี่ยวกับสถานภาพของไต้หวันจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านนโยบายทางการทหาร และการเมือง รวมทั้ง นโยบายทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาเป็นประการสำคัญ ทั้งนี้เพราะจากประวัติศาสตร์ของความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับไต้หวัน จะเห็นได้ว่านโยบายเงินของ

(ต่อ) Committee of One Million Against the Admission of Communist China to the United Nations) โดยมีสมาชิกรัฐสภา Dr. Walter H. Judd และสมาชิกสภานิติบัญญัติคนอื่น ๆ เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการหาทุนสนับสนุนการเคลื่อนไหวช่วยเหลือไต้หวันอย่างกว้างขวาง

^๑เรื่องเดียวกัน, หน้า 134.

สหรัฐอเมริกา นั้นเปลี่ยนแปลงไปตามการพิจารณาถึงผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาเอง ซึ่ง การเปลี่ยนแปลงนโยบายเงินของสหรัฐอเมริกาแต่ละครั้งนั้น มีอิทธิพลต่อสถานะทางกฎหมายและ ความมั่นคงของไต้หวันเป็นอย่างมาก

3.1.2 ผลกระทบต่อสถานะภาพของไต้หวันภายหลังจากการรับรองรัฐบาล

เนื่องจากไต้หวันถูกถอนการรับรองรัฐบาลตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1979 สถานภาพทางกฎหมายของความเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องและเป็นตัวแทนของประเทศจีนใน กฎหมายระหว่างประเทศของไต้หวันสำหรับสหรัฐอเมริกาจึงเปลี่ยนแปลงไป คือ รัฐบาลไต้หวัน ไม่มีสถานะทางกฎหมายเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมายของประเทศจีนอีกต่อไป นอกจากการ ถอนการรับรองรัฐบาลไต้หวันจะเป็นผลให้ไต้หวันไม่มีสถานะเป็นตัวแทนของจีนดังกล่าวแล้ว การ ถอนการรับรองรัฐบาลไต้หวันครั้งนี้ยังส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของไต้หวันในด้านอื่น ๆ อีกคือ

3.1.2.1 ผลกระทบทางการทหาร

ก. การลดของประสิทธิภาพและปริมาณ

การถอนการรับรองรัฐบาลไต้หวันของสหรัฐอเมริกา ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับไต้หวันทางการทหารและการป้องกันตัวของไต้หวันลด ลงไปอย่างมาก เนื่องจากตั้งที่ได้กล่าวไว้ในเบื้องต้นว่า ก่อนที่สหรัฐอเมริกากับสาธารณรัฐ ประชาชนจีนจะบรรลุข้อตกลงในการสถาปนาความสัมพันธ์อันเป็นปกติระหว่างกัน ประธานาธิบดี คาร์เตอร์ได้ตกลงที่จะทำตามข้อเรียกร้องทุกประการของสาธารณรัฐประชาชนจีน และข้อเรียก ร้องสองประการแรกที่สหรัฐอเมริกายอมรับทำตามก็คือ สหรัฐอเมริกายอมรับว่าปัญหาไต้หวัน เป็นปัญหาภายในของจีน และกองกำลังทหารต่างชาติที่เข้ามาประจำอยู่ในไต้หวันนั้นจะถูกถือว่าเป็น การคุกคามต่อความมั่นคงและเป็นการแทรกแซงกิจการภายในของจีน ดังนั้น สหรัฐอเมริกา จึงต้องถอนทหารทั้งหมดรวมทั้งยุติการให้ความช่วยเหลือทางการทหารทุกอย่างแก่ไต้หวัน และที่ สำคัญที่สุดคือ สหรัฐอเมริกาต้องยอมยกเลิกสนธิสัญญาร่วมป้องกันกับไต้หวันอีกด้วย อาจกล่าวได้ ว่า นอกจากการถอนการรับรองรัฐบาลจะมีผลกระทบต่อสถานะความเป็นรัฐบาลตัวแทนของจีน ของรัฐบาลไต้หวันซึ่งถือได้ว่าเป็นผลกระทบที่รุนแรงที่สุดแล้ว ผลกระทบทางการทหารที่ไต้หวัน

ได้รับครั้งนี้ก็จัดได้ว่ามีความรุนแรงไม่แพ้กันเลยทีเดียว เนื่องจากหากไต้หวันไม่มีกองกำลังทางทหารและอาวุธที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ แล้วไต้หวันก็ไม่อาจป้องกันตัวหากถูกจีนคอมมิวนิสต์ใช้กำลังรุกรานและโจมตีได้ และไต้หวันอาจถูก "รวมประเทศ" โดยจีนคอมมิวนิสต์ในที่สุด

ข. การถ่ายโอนอาวุธ (Arms Transfer)

หลักการพื้นฐานสำหรับเรื่องของการถ่ายโอนอาวุธ ของสหรัฐอเมริกา ก็คือ ผู้ที่จะสามารถซื้ออาวุธจากสหรัฐอเมริกาได้นั้นจะต้องเป็น "มิตรประเทศ" (Friendly Country) ดังนั้น จึงอาจเป็นไปได้ที่สหรัฐจะพิจารณาขายอาวุธให้กับไต้หวันต่อไปได้หลังจากถูกถอนการรับรองแล้ว โดยอาศัยเหตุที่ถือว่าไต้หวันเป็นมิตรประเทศอันควรได้รับประโยชน์จากหลักการนี้ด้วย ทั้งนี้ เพราะหากสหรัฐอเมริกายังคงเห็นว่าไต้หวันนั้นมีสถานภาพเป็นมิตรประเทศกับสหรัฐอเมริกามาถือเป็นมิตรกันมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1949 จนกระทั่งปี ค.ศ. 1979 ไต้หวันก็จะยังคงได้รับการปฏิบัติจากสหรัฐอเมริกาดังเช่น "ประเทศที่เป็นมิตรที่ได้รับการรับรองโดยพฤตินัย"⁸ สำหรับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมประเภทนี้ แม้ว่าการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนสหรัฐอเมริกาจะตกลงถือว่า ไต้หวันนั้นเป็นส่วนหนึ่งของประเทศจีนก็ตาม แต่อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจที่จะขายอาวุธให้กับไต้หวันแต่ละครั้งสหรัฐอเมริกาไม่สามารถจะกระทำได้อย่างง่ายเหมือนก่อน เพราะสหรัฐอเมริกาต้องพิจารณาประกอบกับปัจจัยอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีน

3.1.2.2 ผลกระทบทางเศรษฐกิจ :

ก. ธนาคารเพื่อการนำเข้าและส่งออก

(Export-Import Bank)

ธนาคาร ฯ ดังกล่าวนี้นี้ตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ความช่วยเหลือทางด้านการเงิน และอำนวยความสะดวกในการนำเข้าและส่งออกสินค้าของประเทศ

⁸Ibid., p. 23.

สมาชิก โดยกฎหมายก่อตั้งธนาคารฯ แห่งนี้อนุญาตให้ธนาคารฯ สามารถติดต่อได้ทั้งกับประเทศที่ไม่ได้รับการรับรองโดยนิตินัย (de jure) และประเทศที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับสหรัฐอเมริกา "รัฐต่างประเทศใด ๆ หรือตัวแทน หรือคนชาติใด ๆ" ที่มีความสามารถที่จะปฏิบัติตามพันธกรณีของธนาคารฯ นี้ได้แต่มีข้อห้ามข้อจำกัดอยู่บางกรณีคือ รัฐต่างประเทศหรือตัวแทนหรือชาติใด ๆ นั้นจะต้องไม่มีการปกครองโดยระบอบสังคมนิยมหรือคอมมิวนิสต์ ดังนั้น จึงไม่มีปัญหาที่จะต้องพิจารณาเกี่ยวกับสถานะภาพของไต้หวันในอันที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมของธนาคารฯ นี้ว่า ไต้หวันนั้นจะมีสถานะภาพเป็น "ประเทศ" (Country) ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ เพราะหากไต้หวันถูกถือว่าเป็นรัฐเอกราชแล้ว ไต้หวันก็สามารถที่จะเข้าร่วมได้เพราะไต้หวันมีระบอบการปกครองแบบเสรีประชาธิปไตยอยู่แล้ว แต่ในขณะเดียวกัน ถ้าไต้หวันภายหลังจากถูกถอนการรับรองรัฐบาลไปแล้ว ไต้หวันถูกปฏิบัติดังเช่นเป็นเพียงดินแดนส่วนหนึ่งของสาธารณรัฐประชาชนจีน (a part of China) เท่านั้นแล้ว ไต้หวันก็ไม่สามารถที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของธนาคารฯ นี้ได้ เพราะเมื่อพูดถึงไต้หวันก็จะเท่ากับหมายถึงตัวแทนของจีนคอมมิวนิสต์ ทั้งนี้ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาเป็นกรณีๆ ไป ดังนั้น นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1979 ไต้หวันจึงไม่สามารถที่จะเข้าร่วมในธนาคารฯ นี้ได้ ไต้หวันเว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาเป็นกรณีๆ ไป แต่อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่เดือน เมษายน ค.ศ. 1979 หลังจากที่มีการออกกฎหมาย TRA แล้ว ไต้หวันก็สามารถกลับเข้าร่วมในธนาคารฯ นี้ได้ในฐานะไต้หวันมิใช่สาธารณรัฐจีน

นอกจากนี้ ปัญหาเกี่ยวกับผลของสัญญาที่ไต้หวันเคยทำกับธนาคารฯ นี้ว่าจะยังคงมีผลบังคับหรือไม่หลังจากที่ไต้หวันถูกถอนการรับรองรัฐบาลแล้ว ซึ่งในกรณีนี้เมื่อพิจารณาถึงลักษณะและวัตถุประสงค์ของกิจการที่เกี่ยวข้องกันอยู่จะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างไต้หวันกับธนาคารฯ เป็นเรื่องของการติดต่อกันทางการค้าซึ่งถือได้ว่าเป็นกิจกรรมทางการพาณิชย์ และเป็นสิทธิเอกชนทั้งสิ้น ดังนั้น หากจะให้สัญญาต่าง ๆ ที่เคยทำไว้สิ้นผลไปเพราะการถูกถอนการรับรองรัฐบาลแล้ว ก็จะไม่เป็นการยุติธรรมและก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากต่อผู้เข้าร่วม (ไต้หวัน) ในสัญญานั้น ๆ

ข. บริษัทเพื่อการลงทุนของเอกชนโพ้นทะเล (Overseas - Private Investment Company : OPIC)

บริษัทฯ ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ในการจัดหาประกันภัยและให้การรับประกันต่อนักลงทุนชาวอเมริกันในความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากสงคราม การเวนคืน และการใช้ประโยชน์ไม่ได้ของพื้นที่และประเทศที่เป็นมิตรกับสหรัฐอเมริกา แต่มีการพัฒนาประเทศน้อย รวมทั้งจะขยายการประกันภัยนี้ไปยังอุตสาหกรรมของภาคเอกชนอีกด้วย ซึ่งต่อมาก็ได้มีการขยายการประกันภัยของ OPIC ออกไปอย่างกว้างขวาง โดยสหรัฐอเมริกาได้ลงนามในข้อตกลงกับรัฐบาลต่างประเทศ ซึ่งสามารถที่จะจัดหาการป้องกันภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างพอเพียง ข้อตกลงของ OPIC ระหว่าง OPIC กับไต้หวันจะสิ้นสุดไป ถ้าหากไม่มีการลงนามกันใหม่ภายหลังการถอนรับรองไต้หวันแล้ว ทั้งนี้ เพราะ OPIC มีข้อห้ามที่ไม่ให้ OPIC ทำการติดต่อกับประเทศคอมมิวนิสต์ และประเทศที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับสหรัฐอเมริกา ดังนั้นเมื่อไต้หวันถูกถอนการรับรองรัฐบาลจากสหรัฐอเมริกาแล้ว สถานภาพของไต้หวันจึงถูกพิจารณาว่าเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของสาธารณรัฐประชาชนจีน อันมีอาจจะเข้าร่วมใน OPIC ได้

ค. หลักการ "ชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง"

(Most-Favored-Nation : MFN)

หลักการนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ทุกประเทศ โดยบทบัญญัติของ MFN นั้นถือว่าประเทศอาณานิคมหรือดินแดนภายใต้การครอบครองหรือรัฐในอารักขาที่อยู่นอกเขตแดนของประเทศนั้นจะถูกพิจารณาแยกต่างหากว่าเป็น "ประเทศ" ประเทศหนึ่ง ดังนั้น ภายหลังจากการถอนการรับรองรัฐบาลไต้หวันแล้วหากสหรัฐอเมริกาอ้างถือว่า ไต้หวันมีสถานภาพเป็นประเทศในกรอบของวัตถุประสงค์ของหลัก MFN ไต้หวันก็มีสิทธิในอันที่จะได้รับประโยชน์จากหลักการนี้ต่อไป⁹ โดยข้อความในกฎข้อบังคับของ MFN ได้นิยามคำว่า " ประเทศ " ว่าเป็น " ตัวตนทางการเมืองหนึ่ง " (Country as a

⁹Ibid., p. 24.

political entity known as a nation")

ง. พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออก

(Export Administration Act)

แม้ว่าภายหลังจากที่ได้ห้ามการส่งออกอันเป็นผล
ทำให้ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไต้หวันกับสหรัฐอเมริกาสิ้นสุดลงก็ตาม แต่ความสัมพันธ์ทาง
เศรษฐกิจและการค้าระหว่างกันนั้นยังคงดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องและมั่นคง ฉะนั้น ตามพระราช
บัญญัติฉบับนี้แม้ไต้หวันจะถูกถอนการรับรองแล้ว ไต้หวันก็ยังคงต้องมีภาระผูกพันอยู่เช่นเดิมเพราะ
บทบัญญัติมาตรา 3 (1) (a) แห่งพระราชบัญญัตินี้อ้างถึง "ทุกประเทศที่สหรัฐอเมริกามีความ
สัมพันธ์ทางการทูต หรือความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ (Economic Relation) ด้วย"¹⁰ ดังนั้น
ภายหลังจากการถอนการรับรองรัฐบาลไต้หวันแล้ว หากไต้หวันแสดงให้เห็นว่าไต้หวันสามารถปฏิบัติ
ตามพันธะและภาระผูกพันที่มีอยู่เดิมและที่จะมีต่อไปได้ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ไต้หวันก็
จะถูกพิจารณาว่ามีสถานะภาพเป็น "ประเทศที่มีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ" กับสหรัฐอเมริกา

จ. พระราชบัญญัติว่าด้วยการผิดสัญญาการชำระหนี้จ้อห์นสัน

(Johnson Debt default Act)

พระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นกฎหมายที่กำหนดโทษทางอาญา
แก่บุคคลในสหรัฐอเมริกาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของรัฐบาลต่างประเทศ หรือที่ขยาย
การกู้ยืมให้แก่รัฐบาลต่างประเทศ ที่ปฏิบัติผิดสัญญาการชำระเงินคืนแก่สหรัฐอเมริกา ตาม
พระราชบัญญัติฉบับนี้สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศหนึ่งที่ถูกพิจารณาว่า เป็นคู่กรณีผิดสัญญา
เงินกู้ ซึ่งสัญญาเงินกู้ดังกล่าวเป็นสัญญาที่สหรัฐอเมริกากับสาธารณรัฐจีนได้กระทำต่อกันตั้งแต่ก่อน
ปี ค.ศ. 1947 ดังนั้น ถ้าหากการถอนการรับรองรัฐบาลไต้หวันเป็นผลให้ไต้หวันมีสถานะภาพ
เป็นดินแดนส่วนหนึ่งของสาธารณรัฐประชาชนจีนและรัฐสภาอเมริกันไม่มีการแก้ไขบทบัญญัตินี้

¹⁰Ibid.

พระราชบัญญัติฉบับนี้จะต้องผูกพันได้ทันทีในฐานะผู้ผิดสัญญาด้วย

3.1.2.3 ผลกระทบอื่นๆ : ปัญหาคนเข้าเมือง (Immigration)

ก. การจำกัดจำนวน (Quota)

โดยปกติ สหรัฐอเมริกาจะกำหนดโควต้าและเงื่อนไขของการรับคนต่างด้าวเข้าประเทศคือ สำหรับคนพื้นเมืองของรัฐต่างประเทศใดๆ สหรัฐอเมริกาจะออกวีซ่าให้ไม่เกินประเทศละ 20,000 คนต่อปี สำหรับประเทศในปกครองหรือดินแดนที่อยู่ในอาณัติของภาวะทรัสตีแห่งองค์การสหประชาชาตินั้น สหรัฐอเมริกาก็จะถือว่าเป็นประเทศๆ หนึ่ง และสำหรับประเทศที่เป็นอาณานิคมหรืออยู่ภายใต้การปกครองของรัฐต่างประเทศนั้น แต่ละอาณานิคมต่างๆ จะได้รับโควต้าเพียง 3 % ของโควต้าของรัฐผู้ปกครองหรือประมาณ 600 คนต่อปี และในกรณีของไต้หวันนั้น แม้บางกรณีหรือบางกิจกรรมนั้นสหรัฐอเมริกาก็จะปฏิบัติต่อไต้หวันดังเช่นประเทศเอกราชประเทศหนึ่ง ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรมที่กระทำร่วมกัน สำหรับการพิจารณาโควต้าคนเข้าเมืองนั้น สหรัฐอเมริกาถือว่าไต้หวันเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของจีน ดังนั้น จึงเท่ากับว่าคนไต้หวันที่จะได้รับอนุญาตให้เข้าประเทศสหรัฐอเมริกาต้องถูกนับรวมกับคนเข้าเมืองที่มาจากจีนแผ่นดินใหญ่ คือคนไต้หวันจะเข้าประเทศสหรัฐอเมริกาได้เพียงปีละ 600 คนเท่านั้น (ก่อนการถอนการรับรองรัฐบาลไต้หวัน คนไต้หวันสามารถเข้าสหรัฐอเมริกาได้ถึงปีละ 2,000 คน) ซึ่งหากจะพิจารณากันตามความเป็นจริงแล้วการนับจำนวนโดยการจำกัดจำนวนดังกล่าว เป็นการแย้งกับโควต้าคนเข้าเมืองโดยทั่วไปที่ถือเอาการระบุสถานที่เกิดเป็นหลัก (เช่น คนที่เกิดในฮ่องกงจะถูกนับรวมกับคนอังกฤษหรือคนฮ่องกงที่เกิดในไต้หวันหรือเกิดบนจีนแผ่นดินใหญ่จะถูกนับรวมไปกับจำนวนจำกัด 20,000 คน เป็นต้น) เพราะการนำจำนวนโควต้าของไต้หวันกับจีนแผ่นดินใหญ่มานับรวมกันเช่นนี้ อาจทำให้เกิดปัญหาบางประการอันเกี่ยวเนื่องไปถึงการตีความข้อจำกัดอันเกี่ยวกับประเทศหรือพื้นที่ที่มีการปกครองด้วยระบบคอมมิวนิสต์ แต่อย่างไรก็ตาม หลังจากเดือนเมษายน ค.ศ. 1979 ไต้หวันก็ได้รับการปฏิบัติดังเช่นรัฐๆ หนึ่งอันเป็นผลให้ไต้หวันได้รับโควต้าคนเข้าเมือง 2,000 คนต่อปีดังเดิม

ข. การเนรเทศ (Deportation)

สำหรับกิจกรรมประเภทนี้ สหรัฐอเมริกาตีความคำว่า " ประเทศ " อย่างกว้างมากคือ ให้หมายรวมถึงทุกประเทศหรือทุกสถานที่ที่มีรัฐบาลที่มีอำนาจปกครองและมีความสามารถที่จะรับผู้ถูกเนรเทศจากสหรัฐอเมริกาได้ ดังนั้น หากดินแดนใดแสดงให้สหรัฐอเมริกาเห็นว่ามีความสามารถดังกล่าวดินแดนนั้นก็ถูกถือว่าเป็น " ประเทศ " ในความนี้หมายนัยหนึ่ง และคามความหมายนี้จะหมายความว่ารวมถึงไต้หวันด้วย อีกนัยหนึ่งหมายถึงประเทศใดๆ ที่คนต่างด้าวนั้นมีสถานภาพเป็นพลเมืองอยู่ก่อนและประเทศนั้นยินดียอมรับคนต่างด้าวนั้นกลับเข้าประเทศของตน อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ในช่วงที่สหรัฐอเมริการับรองสาธารณรัฐจีนนั้นศาลอเมริกันจะไม่ปฏิบัติต่อจำเลยชาวไต้หวันดังเช่นพลเมืองของสาธารณรัฐประชาชนจีน คือศาลอเมริกันจะไม่เนรเทศคนไต้หวันไปยังดินแดนจีนแผ่นดินใหญ่หรือจีนคอมมิวนิสต์ แม้จะถือว่าจีนแผ่นดินใหญ่เป็นดินแดนส่วนหนึ่งของสาธารณรัฐจีนก็ตาม เพราะสหรัฐอเมริกาจะไม่เนรเทศคนต่างด้าวไปยังประเทศที่ไม่ได้รับการรับรองโดยนิตินัยจากสหรัฐอเมริกา หรือในกรณีที่มีการแยกตัวออกมาเป็นประเทศอิสระ สหรัฐอเมริกาก็จะไม่เนรเทศคนชาตินั้นกลับไปยังดินแดนที่ตนแยกประเทศออกมาซึ่งอาจเป็นเพราะความไม่สะดวกในการติดต่อสัมพันธ์กัน และความไม่พึงพอใจของสหรัฐอเมริกาในอันที่จะมีความข้องเกี่ยวกับรัฐบาลต่างประเทศที่ไม่ได้รับการรับรองนั้น

และอีกนัยหนึ่ง กฎหมายการเนรเทศของสหรัฐอเมริกายังอนุญาตให้เนรเทศคนต่างด้าวนั้นกลับไปยังประเทศที่คนต่างด้าวนั้นมีความผูกพัน เช่น เป็นประเทศที่เป็นถิ่นกำเนิดของคนต่างด้าวหรือที่ที่คนต่างด้าวนั้นเพิ่งจากมายังสหรัฐอเมริกา หรือหมายความว่าถึงประเทศใดๆ ที่ยินดียอมรับคนต่างด้าวนั้นไว้ ซึ่งในความหมายนี้เป็นการพิจารณาโดยถือตามสภาพทางภูมิศาสตร์มากกว่าที่จะดูว่าประเทศนั้นมีตัวคนในทางการเมืองและมีองค์ประกอบของความเป็นรัฐตามกฎหมายระหว่างประเทศหรือไม่

ดังนั้น ถ้าหากจะพิจารณาความสามารถของไต้หวันภายใต้วัตถุประสงค์นี้ แม้ว่าจะถูกถอนการรับรองรัฐบาลแล้วก็ตาม ถ้าจะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะพิจารณาโดยยึดถือหลักการใด ไต้หวันก็เป็นดินแดนที่มีรัฐบาลที่มีอำนาจปกครองและสามารถรับผู้ถูกเนรเทศได้ การปกครองในไต้หวันไม่ว่าจะก่อนหรือภายหลังการถอนการรับรองรัฐบาลแล้ว ก็เป็นระบอบการปกครองแบบเสรี

ประชาธิปไตยซึ่งสหรัฐอเมริกาสะดวกและพอใจที่จะมีความสัมพันธ์ด้วย ถ้าสหรัฐอเมริกาไม่ถือว่า ไต้หวันมีสถานะภาพเป็นประเทศๆ หนึ่งสำหรับวัตถุประสงค์ของการเนรเทศนี้ อันเนื่องมาจากการที่รัฐบาลไต้หวันไม่ได้รับการรับรองโดยมติจากสหรัฐอเมริกาแล้ว ก็จะไม่เป็นการสะดวกต่อการปฏิบัติและสภาพความเป็นจริงของโลก ดังนั้น นักวิชาการบางท่านจึงเสนอวิธีการแก้ปัญหาวิธีหนึ่งก็คือ ฝ่ายบริหารที่เกี่ยวข้องของสหรัฐอเมริกาควรที่จะมีคำแถลงให้ชัดเจนว่าสำหรับวัตถุประสงค์แห่งการนี้การปฏิบัติต่อไต้หวันดังเช่นเป็น "ประเทศ" หนึ่งนั้นไม่เป็นการฝ่าฝืนนโยบายของฝ่ายบริหาร และสำหรับศาลเองในกรณีเช่นนี้ก็ควรปฏิบัติต่อไต้หวันเหมือนกับที่ปฏิบัติต่อประเทศที่ได้รับการรับรองจากสหรัฐอเมริกาทั้งนี้ ถ้าหากไม่มีการแถลงนโยบายของฝ่ายบริหารหรือรัฐสภาอเมริกันที่กำหนดไว้ก่อนว่าการถือปฏิบัติดังกล่าวเป็นข้อห้ามที่มีอาจกระทำได้¹¹

3.1.3 สถานภาพทางกฎหมายของไต้หวันกับสหรัฐอเมริกาในปัจจุบัน

ภายหลังจาก ที่สหรัฐอเมริกาประกาศรับรองรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ. 1978 โดยให้มีผลทางกฎหมายนับแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1979 นั้น ผลทางกฎหมายที่เกิดขึ้นจากการรับรองรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนคือประการแรกรัฐบาลจีนคณะชาติบนเกาะไต้หวันไม่มีสถานะทางกฎหมายเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องและเป็นตัวแทนของประเทศจีนสำหรับสหรัฐอเมริกาอีกต่อไป ประการที่สองคือ สหรัฐอเมริกาถือว่าไต้หวัน (ดินแดนทั้งหมดที่รวมเรียกว่าไต้หวัน) มีฐานะเป็นเพียงดินแดนส่วนหนึ่งของจีนเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม มีข้อน่าสังเกตอยู่ประการหนึ่งคือ การที่สหรัฐอเมริกาจะถือว่าไต้หวันเป็นเพียงดินแดนหรือมณฑลหนึ่งของจีนหรือไม่นั้นไม่ก่อให้เกิดทางผลทางกฎหมาย ทำให้ไต้หวันมีสถานะทางกฎหมายตามกฎหมายระหว่างประเทศเป็นเช่นนั้น ทั้งนี้ เพราะไม่มีกฎหมายระหว่างประเทศใดที่บัญญัติให้ถือว่าไต้หวันมีสถานะทางกฎหมายเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของจีนสำหรับประเทศที่ไม่รับรองรัฐบาลไต้หวัน ดังนั้น ปัญหาที่ว่าไต้หวันเป็นดินแดนหรือเป็นมณฑลหนึ่งของจีนหรือไม่จึงเป็นเรื่องภายในของจีนเอง เพราะในเมื่อจีนทั้งสองฝ่ายต่างก็ยืนยันที่จะมี "จีนเดียว" เช่นนี้ ดินแดนส่วนใดๆ ของจีนทั้งสอง

¹¹Ibid., pp. 27-29.

ฝ่ายจึงคงเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของจีนทั้งสิ้น

แต่อย่างไรก็ตาม อันเนื่องมาจาก "ลักษณะพิเศษเฉพาะตัวของไต้หวัน" (Unique Personality) ดังได้กล่าวแล้วข้างต้น ประกอบกับนโยบายการเมืองระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกาต่อไต้หวันที่ผ่านมาอดีต ทำให้สหรัฐอเมริกาไม่สามารถที่จะเพิกเฉยและบิดเบือนความจริงที่ว่าไต้หวันคือรัฐ ๆ หนึ่ง และไต้หวันมิได้สูญสิ้นไปเนื่องจากการไม่ได้รับการรับรองแต่อย่างใด ดังนั้นแม้สหรัฐอเมริกาจะได้ถอนการรับรองรัฐบาลไต้หวันไปแล้ว แต่ในทางปฏิบัติ สหรัฐอเมริกาก็ยังปฏิบัติต่อไต้หวันดังเช่นรัฐ ๆ หนึ่ง แต่เนื่องจากเหตุผลทางการเมืองที่จีนทั้งสองฝ่ายต่างปฏิเสธที่จะยอมรับว่า ไต้หวันเป็นรัฐประกอบกับความเกรงใจและผลประโยชน์อื่น ๆ ทางการเมืองระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนแผ่นดินใหญ่ทำให้สหรัฐอเมริกาไม่อาจที่จะให้การรับรองไต้หวันโดยนิตินัยโดยชัดแจ้งว่ามีสถานะทางกฎหมายเป็นรัฐได้ ดังนั้น จากข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงเห็นว่สำหรับสหรัฐอเมริกาแล้วไต้หวันมีสถานะทางกฎหมายเป็น "ตัวตน" หนึ่งเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามการพิจารณาสถานภาพของไต้หวันโดยยึดหลักกฎหมายแต่อย่างเดียวไม่อาจกระทำได้ เพราะจะทำให้ไม่สามารถเข้าใจและเห็นสถานภาพที่แท้จริงของไต้หวันได้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาสถานภาพของไต้หวันเป็นกรณี ๆ ไป ทั้งนี้ ภายใต้วัตถุประสงค์และขอบเขตของกิจกรรมระหว่างประเทศนั้น ๆ ของสหรัฐอเมริกาด้วย

นอกจากนี้ เนื่องจากในเดือนเมษายน ค.ศ. 1979 (สี่เดือนหลังจากการถอนการรับรองรัฐบาลไต้หวันมีผลตามกฎหมาย) รัฐบาลอเมริกันได้ออกกฎหมายพิเศษฉบับหนึ่งคือ "รัฐบัญญัติว่าด้วยความสัมพันธ์กับไต้หวัน" ซึ่งกฎหมายฉบับนี้เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าเป็นการอุดหนุนว่างของความบกพร่องของรัฐบาลประธานาธิบดีจิมมี คาร์เตอร์ เกี่ยวกับปัญหาสถานภาพของไต้หวัน และเนื่องจากเนื้อความในกฎหมายฉบับนี้มีข้อความเสมือนเป็นการรับรอง "รัฐไต้หวัน" ดังนั้นจึงเป็นปัญหาที่น่าสนใจว่า กฎหมายฉบับนี้จะมีผลเพียงไรต่อสถานะทางกฎหมายของไต้หวันตามกฎหมายระหว่างประเทศ

3.1.4 สถานภาพทางกฎหมายของไต้หวันภายใต้

รัฐบัญญัติว่าด้วยความสัมพันธ์กับไต้หวัน 1979

(Taiwan Relations Act : TRA)

หลังจากที่ "แถลงการณ์ร่วมสถาปนาความสัมพันธ์อันเป็นปกติ" ระหว่างสหรัฐอเมริกา กับสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งลงนามกันในวันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ. 1978 และมีผลตามกฎหมายให้ใช้บังคับนับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1979¹² สถานะของรัฐบาลไต้หวันที่เคยเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมายแต่เพียงรัฐบาลเดียวของจีนก็หมดสิ้นไปแต่เนื่องจากสหรัฐอเมริกาไม่สามารถมองข้ามความสำคัญของดินแดนแห่งหนึ่งที่มีลักษณะพิเศษและมีความสามารถในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในทางเศรษฐกิจดังกล่าวแล้วข้างต้น ทำให้สหรัฐอเมริกาโดยรัฐสภาอเมริกันต้องหาทางออกเพื่อคงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลทั้งสอง เพื่อรักษาเสถียรภาพและฐานะของไต้หวัน และที่สำคัญที่สุดคือเพื่อรักษาผลประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจของตนเอง ดังนั้นหลังจากแถลงการณ์ร่วมฯ ดังกล่าวมีผลใช้บังคับได้สี่เดือนคือในวันที่ 10 เดือนเมษายน ค.ศ. 1979¹² รัฐสภาอเมริกันจึงได้ออกประกาศกฎหมายพิเศษฉบับหนึ่งชื่อว่า "รัฐบัญญัติว่าด้วยความสัมพันธ์กับไต้หวัน" (Taiwan Relations Act)¹³ ซึ่งกฎหมายพิเศษ

*ดูบทบัญญัติแห่งรัฐบัญญัติว่าด้วยความสัมพันธ์กับไต้หวันที่ภาคผนวก ค.

¹²David S.Chou "ROC-US Political Relations as seen from the Implementation of the Taiwan Relation Act.", ROC-US Relations Under the Taiwan Relations Act : Practice and Prospects. Insitute of International Relations English Monograph Series No. 33,1988 , p.14-39

¹³ดูรายละเอียดเกี่ยวกับคำอธิบายกฎหมาย TRA ที่ King-Yuh Chang, "Partnership in Transition : A Review of Recent Taipei-Washington Relations," Asian survey 21, no 6(june 1981) :603-621 ; Louis W.Koenig ,James C Hsiung, and King-yuh Chang, eds.,Congress, the Presidency and the TRA (New York : Praeger, 1985)

ฉบับนี้มีเนื้อหาที่เกือบจะแทนที่สนธิสัญญาร่วมกันกับไต้หวันที่ถูกยกเลิกไปก่อนหน้านี้ และที่สำคัญคือกฎหมายฉบับนี้ได้ประกาศอย่างชัดเจนว่า : "เสถียรภาพและความมั่นคงของไต้หวันเป็นความสนใจ - อันมหันต์ (Grave Concern) ของอเมริกา และอเมริกาจะต่อต้านการใช้กำลังใดๆ ที่จะ เป็นผลเสียดังกล่าวของไต้หวัน และจะขายอาวุธเพื่อการป้องกันตนเองแก่ไต้หวันด้วย" ซึ่งข้อความข้างต้นที่ปรากฏแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน รัฐบัญญัติฉบับนี้มีความหมายเป็นที่เข้าใจกันทั่วไปและว่า ถึงแม้ว่าสหรัฐอเมริกาจะไม่ได้รับรองว่าสาธารณรัฐจีนมีสถานะภาพเป็น "รัฐ" แต่เป็นการที่สหรัฐอเมริกาให้การรับรองสถานะภาพของไต้หวันว่าเป็น "รัฐอธิปไตย" (Sovereign Nation-State) รัฐหนึ่งที่เทียบเท่ากับที่บัญญัติของกฎหมาย TRA ที่แสดงให้เห็นว่าสหรัฐอเมริกาเน้นพิจารณาและปฏิบัติต่อไต้หวันคงเช่นเป็นการรับรอง "รัฐไต้หวัน" คือในส่วนที่ 4(b) (1) ที่บัญญัติว่า "เมื่อไรก็ตามที่กฎหมายของสหรัฐอเมริกาอ้างถึงหรือเกี่ยวข้องกับรัฐต่างประเทศต่างชาติ รัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์ภาวะใดทำนองเดียวกันนี้ ให้หมายความรวมถึงไต้หวันด้วย" และที่สำคัญคือในกฎหมายฉบับนี้สหรัฐอเมริกาไม่ได้กล่าวถึงไต้หวันว่าไต้หวันมีสถานะภาพทางกฎหมายเป็น "ส่วนหนึ่งของจีน" นอกจากนี้กฎหมายฉบับนี้ยังบัญญัติครอบคลุมถึงความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจระหว่างสหรัฐอเมริกากับไต้หวันโดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความคุ้มครองในส่วนของการค้าและการลงทุนในไต้หวันซึ่งมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ อีกด้วย** เช่นนี้จึงกล่าวได้ว่าครั้งนี้เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของความสัมพันธ์ทางการฑูตของโลกที่เคียวที่มีเหตุการณ์เช่นนี้ คือ

*Section 4 (b) (1) of the Taiwan Relation Act provides :
 "Whenever the law of the United State refer or relate to foreign countries, nations, states, governments, or similar entities, such terms shall incould and such laws shall apply with respect to Taiwan"

**รัฐบัญญัติว่าด้วยความสัมพันธ์กับไต้หวัน ส่วนที่ 2 ระบุว่า "เป็นนโยบายของสหรัฐอเมริกาที่จะถือว่า ความพยายามใดๆ ในการที่จะดื้อสนอนาคคของไต้หวันโดยวิธีการที่นอกเหนือจากสันติวิธี รวมทั้งการต่อต้านด้วยการไม่ค้าขายหรือปิดกั้นสินค้าเป็นการกระทำที่คุกคามสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาคแปซิฟิกตะวันตก และเป็นความสนใจ-อย่างมหันต์-ของสหรัฐ ฯ "

ไม่เคยมีกรณีในประเทศหนึ่งถอนการรับรองประเทศอื่นแล้วต่อมาก็พยายามที่จะตรากฎหมายเพื่อที่จะหาทางคงความสัมพันธ์กับประเทศที่ถอนการรับรองแล้ว ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการ แต่เพียงชื่อแต่ในทางปฏิบัติแล้วเป็นความสัมพันธ์ที่เป็นทางการ (Unofficial in name but office in substance)¹⁴ โดยทั้งสองฝ่ายต่างดำเนินงานผ่านทางสำนักงานการค้าของตนที่ประจำอยู่ในเมืองต่าง ๆ ของทั้งสองฝ่ายได้แก่ "สถาบันอเมริกันประจำไต้หวัน" (American Institute in Taiwan : AIT) ซึ่งเปิดดำเนินการอย่างเป็นทางการในไทเปเมื่อวันที่ 10 เมษายน ค.ศ. 1979 นั้นเอง¹⁵ และ "Coordination Council for North American Affairs" หรือ CCNAA ซึ่งเป็นหน่วยงานของไต้หวันทั้งสิ้น 11 แห่งที่กระจายอยู่ตามเมืองใหญ่ๆ ทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา ลักษณะที่สำคัญที่สุดของสำนักงานนี้ก็คือ สำนักงานดังกล่าวจะทำหน้าที่เช่นเดียวกับสถานทูตต่างๆ ได้แก่ การตรวจลงตราหนังสือเดินทาง (ออกวีซ่า) ฯลฯ เป็นต้น ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าสำนักงานการค้านี้มีเพียงแต่รูปร่างเป็นสำนักงานเอกชน (Private body) เท่านั้น เพราะที่จริงแล้วการดำเนินงานนั้นกระทำภายใต้นโยบายและงบประมาณของรัฐ และรัฐบาลทั้งสิ้น เช่นนี้ จะเห็นได้ว่าสถานภาพของไต้หวันมิใช่จะสูญสิ้นไปเนื่องจากการไม่ได้รับการรับรองรัฐบาลแต่อย่างใด เพียงแต่เป็นเพราะนโยบายทางยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาเปลี่ยนไปเท่านั้น ที่เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนการให้การรับรองรัฐบาลดังกล่าวของสหรัฐอเมริกา นอกจากกฎหมายฉบับนี้จะมีความพิเศษเนื่องจากมีบทบัญญัติในลักษณะข้างต้นแล้ว กฎหมายฉบับนี้ยัง

¹⁴Ibid., p. 14.

¹⁵ibid.

*Robert L. Downen กล่าวในที่ประชุมรัฐสภาอเมริกันว่า "...the United States has create something that looks like an apple but, for the sake of political digestion, it chooses to call an orange." [Robert L. Downen, the Tattered China card : Reality or illusion in United Strategy ? (Washington, d.c. : council for social and economic studies, 1984), 68.

มีบทบาทสำคัญที่มีความสำคัญต่อเสถียรภาพและสถานภาพของไต้หวัน ในอันที่จะช่วยรักษาสถานภาพที่มั่นคงที่ดำรงอยู่เช่นนี้ไม่ให้หมดสิ้นไป เนื่องจากอาจถูกคอมมิวนิสต์จีนใช้กำลังเพื่อการรวมประเทศให้เป็นหนึ่งเดียวอีกด้วย นั่นคือ การที่กฎหมายพิเศษบัญญัติให้สิทธิแก่ไต้หวันในการซื้ออาวุธจากสหรัฐอเมริกาได้เท่าที่จำเป็น สำหรับการป้องกันตนเองของไต้หวันซึ่งนักวิชาการบางท่านแสดงความเห็นสำหรับกรณีนี้ว่า อาจเนื่องมาจากจุดมุ่งหมายทางการเมืองที่สำคัญของสหรัฐอเมริกา คือ เพื่อเป็นการถ่วงดุลย์กำลังระหว่างจีนแผ่นดินใหญ่และจีนไต้หวันในอันที่จะเป็นการเตือนให้สาธารณรัฐประชาชนจีนตระหนักถึงความระมัดระวังในการใช้กำลังเพื่อแก้ไขปัญหาไต้หวัน ดังที่สาธารณรัฐประชาชนจีนเคยส่งวนท่าที่ไว้ นอกจากนี้ ถ้าไม่มีกฎหมายฉบับนี้สหรัฐอเมริกาจะไม่สามารถจำหน่ายอาวุธให้แก่ไต้หวันได้ เพราะจะ เป็นการฝ่าฝืนข้อตกลงที่เคยทำไว้กับสาธารณรัฐประชาชนจีนและจะถูกถือว่าแทรกแซงกิจการภายในของจีนอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตาม จากประวัติศาสตร์ของความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับไต้หวันจะเห็นได้ว่า นโยบายจีนของสหรัฐอเมริกานั้น จะเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขทางการเมืองและผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาเอง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงแต่ละครั้งล้วนเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพลต่อสถานะทางกฎหมายและความมั่นคงของไต้หวันอย่างมาก ดังนั้น ถ้าในอนาคตสหรัฐอเมริกาเกิดเห็นด้วยกับข้อเสนอของสาธารณรัฐประชาชนจีนคือ " หนึ่งประเทศ สองระบบ " (One Country Two Systems) สหรัฐอเมริกาก็อาจประกาศยกเลิกการขายอาวุธให้แก่ไต้หวัน เพื่อเป็นการบีบบังคับให้ไต้หวันต้องหันมาเจรจากับสาธารณรัฐประชาชนจีนก็ได้ นอกจากนี้ แม้ว่ารัฐธรรมนูญ จะให้สิทธิไต้หวันในการซื้ออาวุธได้ดังกล่าว แต่ไต้หวันก็ต้องเผชิญกับเสียดักค่านของสาธารณรัฐประชาชนจีนผ่านทางรัฐบาลอเมริกัน รวมทั้งการพิจารณาถ่วงดุลอย่างเข้มงวดของรัฐสภาอเมริกันเองทุกปีในการพิจารณาวินิจฉัยว่า อาวุธประเภทใดมีความจำเป็นหรือไม่จำเป็นสำหรับการป้องกันตนเองของกองทัพไต้หวัน ซึ่งไต้หวันต้องประสบกับความผิดหวังอยู่บ่อย ๆ ที่ไม่อาจซื้ออาวุธที่ทันสมัยจากสหรัฐอเมริกาได้ และเนื่องจากอาวุธที่ใช้อยู่ในกองทัพไต้หวันนั้น 95 % เป็นอาวุธที่ได้รับการออกแบบและผลิตในสหรัฐอเมริกา ทหารส่วนใหญ่ของทุกเหล่าในไต้หวันก็ถูกฝึกมาสำหรับการใช้ อาวุธเหล่านี้โดยเฉพาะ ดังนั้น แม้ไต้หวันจะสามารถหาซื้ออาวุธได้จากประเทศอื่น ๆ เช่น เนเธอร์แลนด์ ฝรั่งเศส และอิสราเอล แต่พื้นฐานของโครงสร้างกองทัพไต้หวันดังกล่าวทำให้ไต้หวันจำเป็นต้องพึ่งพาสหรัฐอเมริกาต่อไป ยิ่งไปกว่านั้นกฎหมายพิเศษฉบับนี้ยังอนุญาตให้ไต้หวัน

สามารถที่จะขอกำลังจากสหรัฐอเมริกาเพื่อป้องกันตนเองได้อีกด้วย และทั้ง ๆ ที่ไม่ได้มีการระบุถึงชื่อประเทศที่เป็นศัตรูของไต้หวัน เพื่ออ้างถึงความจำเป็นในการป้องกันตนเองดังกล่าว แต่ก็เป็นที่รู้กันดีว่าศัตรูและผู้ที่จะใช้กำลังรุกรานไต้หวันนั้นจะหมายถึงใครไปไม่ได้ นอกเสียจากจีนคอมมิวนิสต์บนแผ่นดินใหญ่ ดังนั้น ความสัมพันธ์ทางการทหารระหว่างสหรัฐอเมริกาและไต้หวันดังกล่าวข้างต้น จึงมักก่อให้เกิดปัญหาในความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนแผ่นดินใหญ่อยู่เสมอว่าการกระทำของสหรัฐอเมริกานั้นเป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ และละเมิดต่อข้อตกลงระหว่างประเทศกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ดังเช่น การที่สหรัฐอเมริกาอนุมัติให้ขายเครื่องบินรบและทิ้งระเบิด F-16 จำนวนถึง 150 ลำ ให้แก่ไต้หวันเมื่อต้นปี ค.ศ. 1992 นี้ สหรัฐอเมริกาก็ถูกรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนทำการประท้วงอย่างเป็นทางการผ่านทางสถานทูตจีนประจำกรุงวอชิงตันดีซี พร้อมทั้งกล่าวเตือนว่าสหรัฐอเมริกาจะต้องรับผิดชอบในผลเสียหายที่อาจเกิดขึ้นภายหลังจากการขายเครื่องบินรบให้แก่ไต้หวันในครั้งนี้ด้วย¹⁶ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มีข้อน่าสังเกตอยู่ประการหนึ่งเกี่ยวกับการอนุมัติขายอาวุธที่มีประสิทธิภาพและสมรรถภาพสูงมาก เช่นนี้ให้กับไต้หวันในเวลาเช่นนี้* ว่าการกระทำดังกล่าวของสหรัฐอเมริกานี้จะถือได้หรือไม่ว่าเป็นการฝ่าฝืนข้อตกลงระหว่างประเทศและเป็นการแทรกแซงกิจการภายในของจีน เพราะในช่วงเวลานี้ยังไม่มีเหตุการณ์หรือสงครามใดๆ เกิดขึ้นแก่ไต้หวันอันจะทำให้มีความจำเป็นในการต้องขอซื้ออาวุธจากสหรัฐอเมริกา เพราะเงื่อนไขที่ระบุไว้ในรัฐบัญญัติฯ ซึ่งจะทำให้สหรัฐอเมริกาสามารถขายอาวุธให้แก่ไต้หวันได้คือ ...เท่าที่จำเป็นในการป้องกันตัว... ซึ่งสิ่งนี้เห็นได้ชัดว่าเป็นการกระทำที่นอกเหนือไปจากความจำเป็นในการป้องกันตัวของไต้หวัน

¹⁶อรุณรุ่ง. "ขาย F-16 ไต้หวัน : หมากเหนือชั้นของจอร์จ บุช." ใน พบโลก, 5,60(ตุลาคม 2535) : 48-50.

* เครื่องบินรบและทิ้งระเบิด F-16 มีสมรรถภาพสูงมากคือสามารถทำลายอาวุธและสิ่งก่อสร้างตลอดจนจุดยุทธศาสตร์สำคัญได้อย่างแม่นยำในทุกสภาพอากาศและทุกระดับความสูงหรือเรียกได้ว่ามีประสิทธิภาพในการทำลายล้างอย่างเบ็ดเสร็จในทุกเงื่อนไขของการปฏิบัติหน้าที่ (เรื่องเดียวกัน)

สาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้คือ นอกจากจะระบุว่าไต้หวันมีสถานะภาพเทียบรัฐอธิปไตยทั่วไปแล้ว รัฐบัญญัติฯ ดังกล่าวยังเป็นการสะท้อนให้เห็นภาพของนโยบาย " สองจีน " (Two Chinas) และนโยบายแยก " จีนไต้หวัน " ออกจากจีนแผ่นดินใหญ่ด้วยวิธีการของการใช้ภาษาที่ไม่ได้ระบุความเกี่ยวข้องของไต้หวันไว้โดยตรงว่า " ไต้หวันเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของประเทศจีน " ซึ่งสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ผูกพันที่ของสัมพันธภาพระหว่างสหรัฐอเมริกากับไต้หวัน จนถึงขนาดที่ต้องออกกฎหมายภายในรับรองสถานะภาพของไต้หวัน เช่นนี้ และยังชี้ให้เห็นถึงการยอมรับว่าไต้หวันเป็นองค์ภาวะระหว่างประเทศหนึ่งที่มีคุณสมบัติครบบริบูรณ์ ที่สามารถจะมีฐานะ เป็นบุคคลระหว่างประเทศได้ ทั้งนี้ ภายใต้นโยบายและผลประโยชน์ทางการเมืองของสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะเห็นได้ว่าสิ่งที่เป็นความผูกพันของไต้หวันกับสหรัฐอเมริกามากที่สุด ได้แก่ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการทหารดังกล่าว*

(ต่อ) เข้มแข็ง เพราะนี่เป็นวิธีการเดียวที่จะทำให้รัฐบาลจีนแผ่นดินใหญ่ไม่กล้าคุกคามไต้หวัน ซึ่งมีขนาดเล็กกว่าอย่างไม้อาจจะเทียบกันได้หาไม่แล้วไต้หวันอาจต้องตกเป็นเหยื่อของการรุกรานของจีนอย่างง่ายดาย"

*โดยเฉพาะในทางเศรษฐกิจนั้น เกือบจะกล่าวได้ว่า ไต้หวันไม่ได้รับผลกระทบกระเทือนจากการถอนการรับรองรัฐบาลและการตัดความสัมพันธ์ทางการทูตของสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ สหรัฐอเมริกายังคงเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญเป็นอันดับหนึ่งต่อไป ส่วนไต้หวันนั้นกลับเพิ่มความสำคัญขึ้นโดยเลื่อนขึ้นจากที่เคยเป็นคู่ค้าอันดับที่ 9 และอันดับที่ 7 มาเป็นอันดับที่ 5 ในปัจจุบัน โดยหลังจากปี ค.ศ. 1979 อันเป็นที่กฎหมายรัฐบัญญัติว่าด้วยความสัมพันธ์กับไต้หวัน (Taiwan Relations Act) มีผลบังคับใช้นั้น ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างสหรัฐอเมริกากับไต้หวันก็เจริญรุ่งเรืองขึ้นอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ไต้หวันได้กลายเป็นประเทศที่มีมูลค่าการค้าขายสูงเป็นอันดับที่ 12 ของโลกและเป็นประเทศคู่ค้ารายใหญ่ที่สุดอันดับ 5 ของสหรัฐอเมริกานโยบายการพัฒนาที่เน้นการส่งออกเป็นสำคัญ และความร่วมมือของสหรัฐอเมริกาได้ช่วยให้สถานะภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในสาธารณรัฐจีนไต้หวันดีขึ้นอย่างรวดเร็ว อัตราการว่างงานอยู่ในเกณฑ์ต่ำนับตั้งแต่บัดนั้นมา และการกระจายรายได้ก็มีอย่างค่อนข้างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน แต่ถึงกระนั้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างสหรัฐอเมริกาและไต้หวันที่
ดำเนินเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้นั้น แสดงให้เห็นว่าไต้หวันแม้ภายหลังการถูกถอนการรับรอง

(ต่อ) กระแสความคิดที่มีต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ใน ส่วนของสหรัฐอเมริกา
เองก็มีหลากหลายความเห็นกล่าวคือ มีทั้งที่กล่าวโจมตีไต้หวันอย่างรุนแรงไปจนถึงสนับสนุนและ
ส่งเสริมความสัมพันธ์เช่นนี้ให้เพิ่มปริมาณสูงขึ้น ส่วนทางไต้หวันนั้นก็มีการวิพากษ์วิจารณ์โดยนัก
เศรษฐศาสตร์และการออกมปกป้องธุรกิจเอกชนโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลไต้หวัน โดยทั่วไปแล้ว
การโต้แย้งนี้ก็เป็นที่ไปในกรอบที่ถูกต้องตามกฎหมาย ควบคู่ไปกับการดำเนินนโยบายที่สร้าง
สรรค์พร้อมๆ กันไป อย่างไรก็ตาม เรื่องนี้ยังคงเป็นประเด็นที่มีความขัดแย้งกันอยู่และในทาง
การเมืองก็ต้องนับว่าเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและไม่สามารถที่จะดำเนินการอย่างเด็ดขาดลงไปได้
เพราะอาจจะนำมาซึ่งผลกระทบที่รุนแรงต่อทั้งสองฝ่ายด้วยต้องคำนึงถึงความเข้าใจอันดีระหว่าง
ทั้งสองประเทศตลอดเวลาแม้ว่าจะมีการแข่งขันทางการค้าขายที่เข้มข้นจริงจังเพียงใดก็ตาม เป็น
เรื่องน่าเสียดายที่มีผู้จัดไต้หวันไปอยู่ในกลุ่มเดียวกับญี่ปุ่น ในกรณีของการทำให้สหรัฐอเมริกาขาด
ดุลทางการค้า เพราะไต้หวันได้สนองตอบนโยบายลดการขาดดุลทางการค้าของสหรัฐอเมริกา
มากกว่าญี่ปุ่นมากและผลกระทบของการค้าของไต้หวันที่มีต่อการขาดดุลการค้าของสหรัฐอเมริกานั้น
ก็น้อยกว่าญี่ปุ่นมากชนิดที่เปรียบเทียบกันไม่ได้เลยทีเดียว อย่างไรก็ตามนโยบายทางเศรษฐกิจที่เปิด
ตลาดการค้าของสหรัฐอเมริกาให้สินค้าไต้หวัน (สินค้าที่ติดตราว่า "Made in Taiwan") เข้าไป
ได้โดยง่าย เป็นปัจจัยที่สำคัญ ในความเจริญก้าวหน้าของเศรษฐกิจไต้หวันมากยิ่งขึ้นกว่าความช่วยเหลือ
เหลือโดยตรงจากสหรัฐอเมริกาเสียอีก แต่สินค้าส่งออกของสหรัฐอเมริกานั้นกลับไม่ได้รับความ
สะดวกในการเข้าสู่ตลาดไต้หวัน แต่คนอเมริกันเองก็ไม่ได้เรียกร้องให้รัฐบาลไต้หวันยกเลิกการ
กีดกันสินค้าอเมริกันทั้งชั่วคราวและถาวรด้วย เพียงแต่ขอให้ยึดมั่นในหลักการค้าเสรีที่ทั้งสองฝ่าย
ให้การสนับสนุนให้เท่าเทียมกับลักษณะที่คนอเมริกันเห็นว่า เป็นการเปิดกว้างของชาวอเมริกันต่อ
การค้าเงินธุรกิจเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ของชาวอเมริกันต่อธุรกิจเงินไต้หวันเพื่อผลประโยชน์
ของไต้หวันในสหรัฐอเมริกา การได้เปรียบดุลการค้าของไต้หวันต่อสหรัฐอเมริกานั้นเริ่มมาตั้งแต่
ปี ค.ศ. 1981 โดยประชาชนและรัฐบาลของไต้หวันก็ตระหนักดีว่าการได้เปรียบดุลการค้าต่อ

รัฐบาลและถูกต้องความสัมพันธ์ทางการทูตจากสหรัฐอเมริกาแล้ว นอกเหนือไปจากการไม่มีสถานะทางกฎหมายเป็นรัฐบาลโดยนิตินัยของประเทศจีน สำหรับสหรัฐอเมริกาตามกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว สหรัฐอเมริกาก็ยังพิจารณาสถานภาพของไต้หวันตั้ง เช่น รัฐอธิปไตยรัฐหนึ่งตามกฎหมายภายใน (The IRA thus guarantees the legal status of Taiwan in the

(ต่อ) สหรัฐอเมริกาจะเป็นโทษมากกว่าเป็นคุณประโยชน์ ถึงแม้ว่าจะมีนโยบายไม่กีดกันการค้าที่ได้นำมาใช้โดยรัฐบาลไต้หวันเพื่อลดปัญหานี้ได้แก่ เงินดอลลาร์ไต้หวันใหม่ก็ได้ถูกตั้งค่าใหม่ อัตราภาษีหลายอย่างถูกลดลงนโยบายเน้นการส่งออกหลายประการของไต้หวันถูกยกเลิก และงบประมาณของรัฐบาลถูกกระจายออก ผลของนโยบายเหล่านี้แสดงออกมาในรูปแบบของตัวเลขทางการค้า ซึ่งชี้ให้เห็นชัดว่าการได้เปรียบดุลของไต้หวันนี้ให้ผลตอบแทนอย่างรวดเร็ว และอัตราการเพิ่มค่าเงินดอลลาร์ไต้หวันใหม่ก็เพียงพอที่จะลดการได้เปรียบดุลการค้าลงได้ภายใน 2-3 ปีนี้ และในช่วงสามสิบปีที่ผ่านมา นโยบายของไต้หวันได้ให้การสนับสนุนอุตสาหกรรมต่างประเทศให้เข้ามายังไต้หวันเพื่อช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของไต้หวัน โดยการลงทุนของต่างประเทศนั้นจะได้รับการคุ้มครองและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เช่นเดียวกับอุตสาหกรรมท้องถิ่นตามกฎหมายเพื่อการลงทุนจากต่างประเทศ (The statute for Investment by Foreign Nationals) ที่ประกาศใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1954 นอกจากนี้ รัฐบาลไต้หวันได้ออกกฎหมายที่เข้มงวดในปี ค.ศ. 1982 เพื่อลดการปลอมแปลงและละเมิดลิขสิทธิ์ (ปัจจุบันไต้หวันเป็นประเทศที่ถูกสหรัฐอเมริกาจับตามองเป็นพิเศษเพื่อการพิจารณายกเลิก GSP. และการใช้มาตรการตามมาตรา 301) กฎหมายเพื่อการลงทุนจากต่างประเทศนี้ยังเป็นเครื่องยืนยันว่า การประกอบการทางธุรกิจของต่างชาติในไต้หวันจะไม่ถูกเวนคืน (โอนเป็นของชาติ "Nationalization") เมื่อครบกำหนด 20 ปี ถ้าผู้ลงทุนต่างชาตินั้นยังถือหุ้นร้อยละ 45 หรือมากกว่าของธุรกิจนั้นอยู่นอกจากนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมการลงทุนรัฐบาลไต้หวันยังสาธารณรัฐจีนได้ออกกฎหมายส่งเสริมการลงทุน (Statute for Encouragement of Investment) อีกฉบับหนึ่ง ในปี ค.ศ. 1990 ซึ่งยังผลประโยชน์ให้ทั้งนักลงทุนชาวไต้หวันและชาวต่างประเทศอีกด้วย [ข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจและการค้าไทเปประจำประเทศ(เมษายน 1992)]

U.S. domestic law.)¹⁷ (ดังจะเห็นได้จากการออกกฎหมาย TRA. และการดำเนินความสัมพันธ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน) แม้ว่าจะไม่ได้ให้การรับรอง "สาธารณรัฐจีน : ROC" ว่าเป็นรัฐ และไม่ได้รับรองไต้หวันว่ามีสถานะทางกฎหมายเป็น "รัฐไต้หวัน" ตามกฎหมายระหว่างประเทศ เพราะเหตุผลทางการเมืองดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นก็ตาม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่ากฎหมาย TRD จะมีฐานะ เป็นเพียงกฎหมายภายในของสหรัฐอเมริกาเท่านั้น แต่โดยทั่วไปก็คงไม่อาจปฏิเสธได้ว่ากฎหมาย TRA นี้เป็นกฎหมายที่มีเนื้อความที่กำหนดรูปแบบและลักษณะของความสัมพันธ์ที่มีความเป็นระหว่างประเทศอย่างยิ่ง

นอกจากนี้รัฐบัญญัติว่าด้วยความสัมพันธ์กับไต้หวัน ค.ศ. 1979 ยังได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างสหรัฐอเมริกากับไต้หวัน อันเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับว่านอกจากไต้หวันจะมีบุคคลิกภาพระหว่างประเทศโดยสมบูรณ์แล้ว ไต้หวันยังเป็นดินแดนที่ความรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมที่เป็นแบบอย่างของจีนไต้หวันเอง เช่น การเขียนภาพ การประดิษฐ์ตัวอักษรจีน การนับถือศาสนา กีฬา ฯลฯ เป็นต้น นอกจากนี้ รัฐบัญญัติฯ ยังระบุอย่างชัดเจนในความตั้งใจที่จะคงไว้และส่งเสริมความสัมพันธ์ในลักษณะเช่นนี้ไว้อย่างเหนียวแน่น ซึ่งในกฎหมายฉบับนี้ใช้คำเรียกคนไต้หวันว่า "ประชาชนไต้หวัน" แทนที่จะเรียกว่าจีนไต้หวันซึ่งชาวไต้หวันและรัฐบาลไต้หวันก็พอใจที่สหรัฐอเมริกาเรียกคนไต้หวันเช่นนี้ (แต่ไม่พอใจที่เรียกชื่อประเทศว่า "ไต้หวัน" แทนคำว่า "สาธารณรัฐ")

แม้ว่าความสัมพันธ์ทางการทูตและความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการทั้งหลายระหว่างสหรัฐอเมริกาและไต้หวันจะสิ้นสุดลง รวมทั้ง ความผูกพันทางการทหารและการเมืองจะลดลงนับแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1979 เป็นต้นมา แต่อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ที่มีอยู่จริง ("Substantive" Relations) และความผูกพันทางการค้า วัฒนธรรม และอื่นๆ ที่กำลังก่อตั้งขึ้นนี้ไม่เพียงแต่จะคงอยู่ต่อไปแต่ยังจะได้มีการพัฒนาและรักษาไว้อย่างมั่นคงโดยกฎหมายฉบับนี้ ดังนั้น ในความ

¹⁷Ibid., p. 22.

สัมพันธ์ทางวัฒนธรรมนี้ นักแสดง นักเขียน นักเต้นรำ ศิลปิน และ นักปรัชญาจีนไต้หวันจึง กลายมาเป็นผู้ทำหน้าที่ทางการ "ทูต" ของชาวจีนไต้หวันในลักษณะที่เป็นทางการอย่างไม่เป็นทาง การ (official but unofficial) มากขึ้น¹⁸ นอกจากนี้ หลังจากที่ไต้หวันถูกขับจากองค์ สหประชาชาติในปี ค.ศ. 1971 และถูกถอนการรับรองจากสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1978 ทำ ให้รัฐบาล และชาวจีนไต้หวันเริ่มทำการติดต่อและให้ความสนใจต่อการศึกษาเรื่องราวทางวัฒนธรรม ของต่างชาติเพิ่มขึ้นเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ โดยผ่านการติดต่อ องค์กรกลางคือ Coordination Council for North American Affair : CCNAA ของ ไต้หวันที่ประจำอยู่ในสหรัฐอเมริกาและ The American Institute in Taiwan : AIT ของสหรัฐอเมริกาที่ประจำอยู่ในไต้หวัน ซึ่งองค์กรเอกชนทั้งสองชาตินี้มีกิจกรรมระหว่างประเทศ และมีการทำความตกลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีร่วมกันมากมาย¹⁹

ความสัมพันธ์ทั้งหลายได้แก่ความสัมพันธ์ทางการเมืองและการทหาร ความสัมพันธ์ ทางเศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างสหรัฐอเมริกาและไต้หวันดังกล่าวข้างต้น เป็นเครื่องพิสูจน์ให้เห็นว่า สถานภาพของไต้หวันสำหรับสหรัฐอเมริกา นั้นโดยความเป็นจริง แล้วไต้หวันมีสถานภาพเป็น "รัฐไต้หวัน" ภายใต้กฎหมายภายในของสหรัฐอเมริกาคือสามารถ ถูกพิจารณาว่ามีสถานภาพอื่นได้อีกหลายอย่างซึ่งถือว่าเป็น " ลักษณะพิเศษ " (Unique Personality) ของไต้หวันและมีได้เป็นเพียงองค์ภาวะ (Entity) หนึ่งที่เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หรืออยู่นอกกฎหมายตามกฎหมายระหว่างประเทศเสียทีเดียว แต่เป็นองค์ภาวะที่ได้รับการยอมรับและรับรองจากประชาคมโลกทั้งมวล เนื่องจากไต้หวันมีดินแดนที่มีอาณาเขตที่แน่นอนมีประชากร

¹⁸ibid., p. 116.

¹⁹รายละเอียดดู Yu-tang D. Lew " Sino-American Cultural Relations, 1979-1987" ROC-US Relations Under the Taiwan Relations Act : Practice and Propects. (Taipei, Taiwan, Republic of China : Westview Press) , 1988 , P. 119-154.

และมีรัฐบาลที่มีอำนาจอธิปไตยที่เป็นอิสระปราศจากการครอบงำจากรัฐต่างประเทศ (แม้แต่จากสาธารณรัฐประชาชนจีน) นอกจากนี้ ได้หวันยังอาจมีสถานะเป็นดินแดนหรือมณฑลหนึ่งของจีนในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศระหว่างสหรัฐอเมริกากับสาธารณรัฐประชาชนจีน หรือจีนแผ่นดินใหญ่ ดังที่ปรากฏในคำรับรองรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนของสหรัฐอเมริกาอย่างเป็นทางการตั้งแต่ปี ค.ศ. 1979 อีกด้วย

กล่าวโดยสรุปคือ ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย TRA ซึ่งเป็นกฎหมายในของสหรัฐอเมริกา ได้หวันได้รับการรับรองว่ามีสถานะทางกฎหมายเป็น "รัฐได้หวัน" แต่มิใช่ "รัฐสาธารณรัฐจีน" ประการหนึ่ง และภายใต้ความสัมพันธ์และข้อตกลงระหว่างประเทศ สหรัฐอเมริกากับสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้หวันมีสถานะทางกฎหมายเป็น "ดินแดนส่วนหนึ่งของจีน" อีกประการหนึ่ง แต่ภายใต้หลักกฎหมายระหว่างประเทศปัจจุบันได้หวันมีสถานะทางกฎหมายเป็นเพียง "ตัวตน" หนึ่งที่ได้รับการรับโดยพฤตินัยเช่นนั้น ทั้งนี้ โดยการพิจารณาจากหลักกฎหมายประกอบกับสภาพความเป็นจริงที่ปรากฏซึ่งไม่อาจปฏิเสธและบิดเบือนได้ดังกล่าว

3.2 สถานภาพทางกฎหมายของไต้หวันกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนบนแผ่นดินใหญ่ กับสาธารณรัฐจีนบนเกาะไต้หวันในช่วงทศวรรษที่ 1950 และ 1960 กล่าวได้ว่าอยู่ในภาวะเป็นปฏิปักษ์กันอย่างรุนแรง เพราะนอกจากจะมีการโจมตีกันด้วยวาจาที่อยู่ตลอดเวลาแล้ว ยังมีการปะทะกันด้วยกำลังอาวุธตามแนวชายฝั่งของช่องแคบไต้หวันเป็นครั้งคราวอีกด้วย ทั้งนี้ ก็เนื่องมาจากความขัดแย้งทางความคิดของผู้นำจีนทั้งสองฝั่งของช่องแคบไต้หวันคือ ผู้นำบนจีนแผ่นดินใหญ่นั้นปกครองประเทศด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ในขณะที่จีนไต้หวันนั้นปกครองด้วยระบอบเสรีประชาธิปไตย ประการหนึ่งอีกประการหนึ่งคือ เนื่องมาจากการที่ต่างฝ่ายต่างก็อ้างว่าตนเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องและเป็นตัวแทนเพียงรัฐบาลเดียวของประเทศจีน โดยต่างก็มีนโยบายหลักและเป็นนโยบายที่ก่อให้เกิดเป็นปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของไต้หวัน นั่นคือ นโยบาย "รวมประเทศ" ภายใต้ระบอบการปกครองตามแบบของตนเอง โดยต่างฝ่ายต่างก็ถือว่าในประชาคมโลกนี้มีรัฐจีนเพียง "จีนเดียว" ดังนั้น จีนทั้งสองฝ่ายจึงต่างก็ถือว่าดินแดนที่อยู่ในอำนาจปกครองของอีกฝ่ายหนึ่งนั้นเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของตนเอง โดยสาธารณรัฐประชาชนจีนถือว่าไต้หวันเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของจีน และเมื่อรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์เป็นรัฐบาลที่ปกครองประเทศจีนส่วนใหญ่แล้ว ไต้หวันก็ต้องตกอยู่ภายใต้อธิปไตยของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนด้วย ดังนั้น รัฐบาลที่ทำการปกครองไต้หวันอยู่ในเวลานี้จึงเป็นรัฐบาลที่ไม่มีอำนาจ แต่อย่างไรก็ตาม เกี่ยวกับการอ้างอธิปไตยของรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์เหนือเกาะไต้หวันนั้นยังมีอาจสรุปลงไปได้ว่าเป็นอย่างไร ทั้งนี้ เพราะเหตุผลหลายประการดังจะได้อธิบายโดยละเอียดต่อไป

3.2.1 ปัญหาอธิปไตยเหนือเกาะไต้หวัน

ปัญหาอธิปไตยของจีนเหนือเกาะไต้หวันนั้น เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ เพราะกรณีพิพาทระหว่างจีนสองฝ่ายทั้งในแง่การเมืองการทหารและกฎหมาย ตั้งแต่เริ่มแรกจนกระทั่งปัจจุบันนี้ เป็นปัญหาที่ขยายตัวจากปัญหาภายในประเทศมาเป็นปัญหาระหว่างประเทศ และในเบื้องต้นจะได้พิจารณาในปัญหาดังกล่าวนี้เพื่อจะได้เข้าใจถึงสถานภาพและฐานะเบื้องต้นของเกาะไต้หวันอันเป็นดินแดนที่กำลังถูกพิจารณาให้มีสถานะต่างๆ เนื่องจากไต้หวันมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวดังกล่าวแล้ว และเนื่องจากในทางปฏิบัติประเทศต่าง ๆ มักอาศัย

เหตุผลทางการเมืองมาเป็นเงื่อนไขและเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการกับปัญหาดังกล่าว ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องกล่าวถึงปัญหาทางการเมืองด้วยบ้าง เพราะจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจะเห็นว่าอิทธิพลทางการเมืองได้เข้ามาเกี่ยวพันในปัญหาทางกฎหมายเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ยังจำเป็นที่จะต้องอ้างอิงถึงประวัติศาสตร์จีนบางช่วง เพื่อชี้ให้เห็นถึงจุดเริ่มต้นและความเป็นไปที่ดำเนินอยู่ รวมทั้ง เพื่อเป็นปัจจัยประกอบการวิเคราะห์ถึงแนวโน้มและวิธีแก้ไขปัญหาดังกล่าว

เกาะไต้หวันหรือฟอร์โมซาเคยเป็นดินแดนของจีนมาก่อน และได้ตกไปเป็นของญี่ปุ่นโดยสนธิสัญญาชิโมโนเซกิ (Shimonoseki Treaty) ซึ่งลงนามกันระหว่างจีนกับญี่ปุ่นเมื่อปี ค.ศ. 1895 โดยจีนตกลงยกดินแดนแห่งนี้ให้แก่ญี่ปุ่น แต่ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่สองยุติลงแล้ว ฝ่ายพันธมิตรได้ร่วมประชุมหารือกันที่กรุงไคโรและในที่สุดก็ได้ทำความตกลงร่วมกันเรียกว่าปฏิญญากรุงไคโร (Cairo Declaration) ซึ่งออกแถลงเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม ค.ศ. 1943 โดยปฏิญญานี้มีข้อความสำคัญตอนหนึ่งว่า " เป็นความมุ่งประสงค์ของสหรัฐอเมริกา อังกฤษและจีนที่จะขจัดญี่ปุ่นออกจากเกาะต่างๆ ในแปซิฟิกซึ่งญี่ปุ่นได้มาด้วยการยึดครองตั้งแต่สมัยเริ่มสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง และจะคืนดินแดนต่าง ๆ ที่ญี่ปุ่นยึดมาจากจีนเช่นแมนจูเรีย ไต้หวัน และเกาะเปสาคาดอร์เรสต่างๆ ให้แก่จีน "²⁰ และปฏิญญากรุงไคโรนี้ได้เป็นที่ยอมรับและยืนยันต่อมาโดยคำประกาศปอดสตัดัม (Potsdam Proclamation) ในอีกสองปีต่อมาคือในเดือนกรกฎาคมปี ค.ศ. 1945 โดยผู้นำฝ่ายพันธมิตรทั้งสามประเทศคือสหภาพโซเวียต สหรัฐอเมริกา และอังกฤษ โดยคำประกาศนี้ได้ระบุว่าอธิปไตยของญี่ปุ่นจะจำกัดอยู่ในเกาะต่าง ๆ ที่จะได้กำหนดขึ้นโดยฝ่ายพันธมิตร ดังนั้น เมื่อญี่ปุ่นยอมแพ้แก่พันธมิตรแล้วญี่ปุ่นก็ได้ตกลงยอมรับบทบัญญัติต่าง ๆ ในคำประกาศปอดสตัดัมและยอมรับที่จะปฏิบัติตามต่อไป และอีกหกปีต่อมาในการทำสนธิสัญญาสันติภาพระหว่างญี่ปุ่นกับพันธมิตรที่นครซานฟรานซิสโกในปี ค.ศ. 1951 ญี่ปุ่นได้ยอมประกาศสละอธิปไตย

²⁰John F. Copper. "History : Part of the Japanese Empire." Taiwan : Nation-State or Province ? (USA : Westveiw Press, 1990) , pp. 22-25.

ของตนเหนือดินแดนต่าง ๆ ที่ได้ระบุไว้ในคำประกาศปอดสล้ม ซึ่งรวมทั้งเกาะไต้หวันด้วย แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อบกพร่องในสนธิสัญญาสันติภาพที่ทำขึ้นระหว่างพันธมิตรกับญี่ปุ่นข้างต้นได้แก่ การขาดข้อความที่ชัดเจนที่ระบุไว้เกี่ยวกับอนาคตของดินแดนที่ญี่ปุ่นยอมสละอธิปไตยว่าจะดำเนินการกับดินแดนเหล่านี้ต่อไปอย่างไร ซึ่งการขาดบทบัญญัติทางกฎหมายที่แน่นอนว่าจะให้โอนอำนาจอธิปไตยเหนือเกาะไต้หวันไปให้แก่จีนหรือฝ่ายใดนี้เอง เป็นข้อที่ก่อให้เกิดความยุ่งยากในปัญหาเรื่องนี้ต่อมา และนอกจากนี้ ในสนธิสัญญาสันติภาพระหว่างจีนกับญี่ปุ่นที่ทำขึ้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน ค.ศ. 1952 ก็ไม่ได้มีข้อความที่ระบุเกี่ยวกับการโอนอธิปไตยของเกาะไต้หวันให้แก่จีนแต่อย่างใด กล่าวคือ เป็นแต่เพียงการยืนยันและรับรองการสละอธิปไตยของญี่ปุ่นบนเกาะนี้ตามสนธิสัญญาสันติภาพกรุงซานฟรานซิสโกเท่านั้น²¹

สำหรับเหตุผลที่ไม่มีบทบัญญัตินี้ดังกล่าวข้างต้นในสนธิสัญญาสันติภาพปี ค.ศ. 1951 ซึ่งญี่ปุ่นทำกับพันธมิตรที่กรุงซานฟรานซิสโกนั้น นายคัลเลส รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศสหรัฐได้แถลงในที่ประชุมที่ซานฟรานซิสโกว่า สนธิสัญญานี้มีข้อความในเรื่องสันติภาพซึ่งญี่ปุ่นและมหาอำนาจพันธมิตรจะต้องผูกพันต่อกัน แต่ความเข้าใจส่วนตัวระหว่างพันธมิตรด้วยกันนั้นย่อมไม่มีผลผูกพันญี่ปุ่นด้วย และการระบุว่าอธิปไตยของญี่ปุ่นบนดินแดนเหล่านั้นสิ้นสุดลงย่อมเพียงพอแล้ว ดังนั้น แม้จะมีประเทศพันธมิตรเสนอให้กำหนดให้แน่นอนเกี่ยวกับกรณีที่จะจัดการกับดินแดนที่ญี่ปุ่นสละอธิปไตยเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไต้หวัน แต่นายคัลเลสเห็นว่าการกำหนดเช่นนั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ซึ่งยังไม่อาจจะตกลงกันได้²² นอกจากนี้ ยังมีผู้ให้ความเห็นต่อไปด้วยว่าการที่ไม่มีการคำนึงถึงปัญหาดังกล่าวในขณะนั้นเป็นเพราะปฏิญญากรุงโคโรหรือคำประกาศปอดสล้ม

²¹The Europa World Year Book 1991, Recent History : China (Taiwan) Vol.1 (Europa publication limited : 1991), pp.743-745 และ 39 American Journal of International Law (Supplement) 1945, 264.

²²สุวัคน์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา. "ปัญหาอธิปไตยเหนือเกาะไต้หวัน." สรวาณรมย์ 16 (10 กุมภาพันธ์ 2509) : 285-294.

ได้กระทำการเมื่อยังมีเงินเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น ดังนั้น ในขณะที่ฝ่ายพันธมิตรจึงไม่มีข้อสงสัยแต่อย่างใดเกี่ยวกับปัญหาการคืนเกาะไต้หวันให้แก่จีน แต่ปัญหาดังกล่าวนี้อาจเกิดขึ้นเมื่อรัฐบาลจีนคณะชาติถูกขับไล่ไปอยู่เกาะไต้หวันในปี ค.ศ. 1949 และยิ่งทวีความยุ่งยากมากขึ้นเมื่อสหรัฐอเมริกาไม่ยอมให้การรับรองรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์²³

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับอธิปไตยของจีนต่อเกาะไต้หวันนั้นแม้ในปัจจุบันก็ยังมีความเห็นที่แตกต่างกันมาก บางท่านก็เห็นว่าการโอนอธิปไตยเหนือเกาะไต้หวันไปยังจีนนั้นยังไม่เป็นผลตามสนธิสัญญาสันติภาพในส่วนที่เกี่ยวกับการสละอธิปไตยของญี่ปุ่นเหนือเกาะไต้หวัน แม้ว่าจีนทั้งสองฝ่ายจะอ้างว่าตนมีอธิปไตยเหนือดินแดนดังกล่าว และทางฝ่ายพันธมิตรเองก็ยังไม่ยอมลงความเห็นว่ายธิปไตยเหนือเกาะไต้หวันนั้นได้โอนไปยังรัฐบาลจีนคณะชาติแล้วหรือไม่ เช่น อังกฤษมีความเห็นว่าเกาะไต้หวันเป็นดินแดนที่ยังไม่มีการกำหนดสถานะแน่นอน กล่าวคือ ยังไม่ได้มีการกำหนดหรือตกลงกันอย่างเป็นทางการว่าใครกันแน่ที่เป็นเจ้าของดินแดนแห่งนี้ และออสเตรเลียเองก็เห็นพ้องกับอังกฤษ และถือว่าข้อเรียกร้องของจีนคอมมิวนิสต์ที่จะเป็นเจ้าของเกาะไต้หวันยังไม่อาจรับฟังได้เนื่องจากสถานะทางกฎหมายในดินแดนแห่งนี้ยังไม่แน่นอน สำหรับแคนนาดาก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีความเห็นเช่นเดียวกันกับความเห็นของอังกฤษและออสเตรเลีย²⁴ และสำหรับสหรัฐอเมริกาเอง ในการทำสนธิสัญญาร่วมป้องกัน (Mutual Defense Treaty) กับรัฐบาลจีนคณะชาติที่ปกครองไต้หวันอยู่ในขณะนั้น ก็เป็นแต่เพียงการที่สหรัฐอเมริกายอมรับรองฐานะของรัฐบาลจีนคณะชาติว่าเป็นผู้มีอำนาจในการควบคุมเกาะไต้หวันเท่านั้น ความเข้าใจอันนี้สภาวะที่เนคของสหรัฐ ฯ ก็ได้บันทึกไว้ว่าจะไม่มีสิ่งใดที่จะสามารถทำให้เกิดความกระทบกระเทือนหรือแก้ไขอธิปไตยเหนือดินแดนต่างๆ (เกาะไต้หวันและเกาะต่างๆ ในช่องแคบไต้หวัน) ซึ่งอยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญานี้ ซึ่งความเห็นทั้งรัฐบาลจีนคณะชาติและรัฐบาลคอมมิวนิสต์ต่างก็ให้การสนับสนุนและเห็นพ้องด้วยเพราะอย่างน้อยก็จะไม่ทำให้ไต้หวันตกอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้อื่น

²³ เรื่องเดียวกัน , หน้า 287.

²⁴ เรื่องเดียวกัน , หน้าเดียวกัน.

นอกจากจีน แต่อย่างไรก็ตาม ก็มีผู้โต้แย้งว่าปฏิญาโคโรก็ตีหรือคำประกาศปอดสตัดัมก็ตีไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายเพราะ เป็นเพียงคำแถลงนโยบายของฝ่ายพันธมิตร ซึ่งคำแถลงดังกล่าวไม่มีลักษณะทางกฎหมายที่จะก่อให้เกิดข้อผูกพันแก่ผู้แถลง ดังจะเห็นได้ว่าคำแถลงเหล่านี้มีข้อความที่ไม่แน่นอนและคลุมเครือ เช่นที่ระบุว่าให้มีการจำกัดอธิปไตยของญี่ปุ่นเหนือดินแดนต่าง ๆ ซึ่งจะได้อำนาจกันต่อไป โดยในคำแถลงนั้นไม่ระบุว่าให้แน่นอนว่าจะจัดการกันอย่างไร²⁵

สำหรับปัญหาข้อผูกพันทางกฎหมายของปฏิญากรุงโคโรนั้น มหาอำนาจพันธมิตรเอง เช่นอังกฤษและสหรัฐอเมริกาต่างถือว่าปฏิญานี้ไม่มีผลผูกพันตน แต่เป็นเพียงคำแถลงเจตจำนงร่วมกันของฝ่ายตนเท่านั้น อย่างไรก็ตามความเห็นในเรื่องข้อผูกพันและผลทางกฎหมายของปฏิญานี้ไม่อาจจะยอมรับได้แน่นอน เพราะตามกฎหมายระหว่างประเทศเองก็ถือว่าปฏิญานี้เป็นแบบหนึ่งของสนธิสัญญาระหว่างประเทศซึ่งย่อมมีผลผูกพันและพันธะทางกฎหมายด้วย²⁶

นอกจากนี้ ยังมีผู้เห็นอีกว่าปัญหาดังกล่าวควรพิจารณาโดยถือหลักว่า อำนาจอธิปไตยเหนือเกาะได้หวนนั้นเป็นของพันธมิตรที่ร่วมลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพกับญี่ปุ่น หรือเรียกว่าการใช้อธิปไตยร่วมกัน คือทฤษฎี Condominium โดยเหตุผลว่าสนธิสัญญาสันติภาพกับญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1951 นั้นระบุแต่เพียงการสละอำนาจอธิปไตยของญี่ปุ่นเท่านั้น แต่ไม่ได้ระบุต่อไปด้วยว่าได้มอบให้แก่ใครสืบต่อไป จึงเป็นไปได้ว่าอำนาจอธิปไตยยังคงตกอยู่กับประเทศพันธมิตรที่เป็นคู่สัญญาสำหรับความเห็นเกี่ยวกับทฤษฎี Condominium นี้พอที่จะรับฟังได้เพราะใกล้เคียงกับความเป็นจริงอยู่มาก แม้ในทางข้อเท็จจริงอาจจะคลาดเคลื่อนไปบ้าง เนื่องจากโดยข้อเท็จจริงแล้วทาง

²⁵เรื่องเดียวกัน, หน้าเดิม. และคำแถลงต่อรัฐสภาของลอร์ดรีคคิง และเซอร์แอนโทนี อีแดน ในเอกสารรัฐสภา Hausard , Vol.190 และ 536.

²⁶ฟิลลิป ซี. เจสลิป, กฎหมายระหว่างประเทศปัจจุบัน แปลโดย สมศักดิ์ ชูโตและฉัตรทิพย์ นาถสุภา งานแปลของสภาวิจัยแห่งชาติ อันดับที่ 26 พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ , 256) หน้า 187.

ฝ่ายพันธมิตรเองไม่เคยได้ใช้อำนาจควบคุม และยึดครองดินแดนได้หวั่นโดยแท้จริงทั้งในขณะที่ทำสัญญาและในเวลาต่อมา คงปล่อยให้รัฐบาลจีนคณะชาติเป็นผู้ปกครองและใช้อำนาจควบคุมแต่เพียงฝ่ายเดียว ดังนั้นประเทศฝ่ายพันธมิตรที่เป็นคู่สัญญาในเรื่องนี้จึงควรเป็นเจ้าของหรือรับผิดชอบต่อเกาะนี้ หรือมิฉะนั้นก็อาจจะพิจารณาไปในข้อที่ว่าพันธมิตรซึ่งได้รับโอนอำนาจนี้จากญี่ปุ่น และได้มอบอำนาจนี้ให้แก่รัฐบาลจีนคณะชาติซึ่งเป็นพันธมิตรร่วมด้วยในขณะนั้น เป็นผู้แทนในการใช้อำนาจอธิปไตยโดยครอบครองและดำเนินการ แต่สิทธิขั้นสุดท้ายในการจัดการเกี่ยวกับดินแดนแห่งนี้ยังคงเป็นของพันธมิตรที่ลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพกับญี่ปุ่นร่วมกัน

นอกจากนั้น ยังมีทรรศนะทางกฎหมายอีกบางประการคือมีผู้เห็นว่าการขาดบทบัญญัติทางกฎหมายที่แน่นอนนั้นทำให้อธิปไตยเหนือเกาะได้หวั่น เป็นสิ่งที่ระงับอยู่ชั่วคราว (Suspended Sovereignty) กล่าวคือ อธิปไตยยังคงมีอยู่แต่เมื่อไม่ปรากฏเจ้าของที่แน่นอนก็ระงับไว้ชั่วคราวก่อน ซึ่งความเห็นนี้ขัดกับทฤษฎี Condominium และไม่ช่วยให้เกิดความกระจ่างแน่นอนในกรณีได้หวั่น ซึ่งมีผู้โต้แย้งในการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เหนือเกาะนี้อยู่

อีกประการหนึ่ง ก็คือ การนำเอากรณีการได้เอกราชของอิสราเอลมาเทียบเคียงคือ เมื่ออิสราเอลพ้นจากดินแดนในอาณัติของสหประชาชาติแล้ว ผู้ที่เข้าครอบครองดินแดนต่อไปย่อมได้อธิปไตยเหนือดินแดนนั้น ฉะนั้น ในกรณีได้หวั่นก็เช่นกันเมื่อญี่ปุ่นสละสิทธิและอธิปไตยแล้ว ผู้ที่เข้าครอบครองโดยพฤตินัยในขณะนั้นคือรัฐบาลสาธารณรัฐจีน (ยังไม่แยกออกเป็นจีนสองฝ่าย) จึงย่อมได้อธิปไตยเหนือเกาะได้หวั่นไป และก็ควรถือได้ว่าดินแดนส่วนนี้เป็นของสาธารณรัฐจีน และ การพิจารณาดังกล่าวก็ไม่ขัดกับหลักการได้ดินแดนตามกฎหมายระหว่างประเทศแต่อย่างใดอีกด้วย อย่างไรก็ตามความเห็นนี้ก็พอจะรับฟังได้สำหรับการพิจารณาหลักการได้ดินแดนโดยทั่วไป แต่ในกรณีของเกาะได้หวั่นนั้น การสละอธิปไตยเป็นการกระทำโดยสนธิสัญญาสันติภาพซึ่งมีคู่สัญญา

*หลักทั่วไป ในกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการได้ดินแดนมี Occupation, Annexation, Accretion, Prescription-Inter. Law-J.G. Starkes p.134-141.

ดังนั้นการจะถือเอาว่า เกาะไต้หวันเป็นดินแดนที่ปลอดจากการครอบครองหรือปราศจากความรับผิดชอบของฝ่ายใด เช่น อิสราเอลนั้นจึงจะไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงนัก

นอกจากนี้ ยังมีความเห็นของบางประเทศที่เกี่ยวข้องกับกรณีไต้หวัน คือ²⁷

ก. ประเทศอังกฤษ :

1. อำนาจอธิปไตยเหนือเกาะไต้หวันนั้น ยังเป็นปัญหาที่จะต้องตกลงกันให้แน่นอน โดยวิธีการระหว่างประเทศหลายฝ่าย ไม่ว่าจะ เป็นการดำเนินการภายในหรือภายนอกสหประชาชาติอย่างไรก็ดี เนื่องจากกรณีไต้หวันเป็นปัญหาระหว่างประเทศจึงควรรีกร้องกลางคือสหประชาชาติเป็นผู้ดูแลและแก้ไข

2. ปฏิญญากรุงโตเกียวที่ลงนามเมื่อปี ค.ศ. 1943 นั้นเป็นเพียงคำแถลงการณ์ที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันของสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และจีนเท่านั้น โดยคำแถลงนั้นเพียงแต่เห็นว่าไต้หวันควรถูกคืนให้แก่จีนเมื่อเสร็จสงครามแล้ว แต่ไม่มีผลผูกพันต่อภาคีในปฏิญญานี้

3. การใช้อำนาจปกครองของรัฐบาลจีนคณะชาติเหนือเกาะไต้หวันนั้น เป็นเพียงชั่วคราว คำแนะนำของพันธมิตรไม่มีผลทางกฎหมายว่าเป็นการโอนอธิปไตยของเกาะนี้ให้แก่จีน

4. เนื่องจาก อังกฤษได้นำเอาปัญหาการรับรองรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์เข้ามาพัวพันในปัญหาเรื่องอธิปไตยเหนือเกาะไต้หวันด้วย โดยแถลงว่าเกาะไต้หวันถูกฝ่ายจีนคณะชาติยึดครองโดยกำลังทางทหาร แต่โดยที่อังกฤษไม่รับรองรัฐบาลจีนคณะชาติว่าเป็นรัฐบาลแห่งประเทศจีน ผู้ยึดครองจึงไม่ได้รับสิทธิอธิปไตยเหนือดินแดนแห่งนี้

ตามเหตุผลข้างต้นของอังกฤษ เห็นได้ว่าการที่อังกฤษไม่ยอมรับรองอำนาจอธิปไตยของรัฐบาลจีนคณะชาติเหนือไต้หวันนั้น มีสาเหตุที่เนื่องมาจากอังกฤษไม่ได้รับรองรัฐบาลจีนคณะชาติ ดังนั้นอังกฤษจึงได้เสนอทางออกให้ปัญหาไต้หวันนี้ได้ตกลงกันโดยประเทศต่างๆ เนื่อง

²⁷ ส่วคณั เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา, ปัญหาอธิปไตยเหนือเกาะไต้หวัน, หน้า 290-291
อ้างถึง 57 A.J.I.L 1, (1963).

จากเป็นปัญหาระหว่างประเทศ เพราะอังกฤษเองจะสนับสนุนรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ให้มีอธิปไตยเหนือเกาะไต้หวันก็เป็นเรื่องที่ยังไม่ชัดเจนนัก เนื่องจากหลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปเกี่ยวกับการได้ดินแดนได้ถือหลักความสามารถในการเข้าครอบครองดินแดนเป็นเงื่อนไขที่สำคัญอันหนึ่ง ซึ่งจีนคอมมิวนิสต์ไม่สามารถมีได้ในกรณีเกาะไต้หวัน

ข. ประเทศสหรัฐอเมริกา :

สหรัฐอเมริกามีความเห็นแตกต่างกับอังกฤษ ในเรื่องของการรับรองรัฐบาลจีนคณะชาติ ฉะนั้นปัญหาเรื่องการยอมรับอำนาจอธิปไตยเหนือเกาะไต้หวันจึงไม่ยุ่งยากนัก อย่างไรก็ตามก็สหรัฐอเมริกาเองก็เห็นพ้องกับอังกฤษด้วยว่า ปัญหาเรื่องไต้หวันนี้เป็นปัญหาระหว่างประเทศ ไม่ใช่ปัญหาภายในของจีน จึงควรตกลงกันโดยประเทศหลายประเทศ นอกจากนั้น สหรัฐอเมริกาเองมีความเห็นว่า ปฏิญญากรุงไคโร ค.ศ. 1943 ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย และมีความเห็นด้วยว่า ปัญหาเรื่องนี้ควรจะได้รับพิจารณาโดยสหประชาชาติด้วยวิธีการตามนัยแห่งกฎบัตร*

นอกจากนี้ สำหรับสาธารณรัฐประชาชนจีนหรือจีนคอมมิวนิสต์แล้ว ฝ่ายที่เห็นว่าปฏิญญากรุงไคโรมีผลทางกฎหมายดังนี้คือ รัฐบาลเมื่อจีนคอมมิวนิสต์ยอมรับการยอมรับการยอมรับของญี่ปุ่น ไต้หวันก็กลับคืนมารวมอยู่ในดินแดนจีนทั้งในแง่กฎหมายและข้อเท็จจริง โดยเหตุผลที่จีนคอมมิวนิสต์ยกขึ้นเพื่อใช้อ้างสิทธิอธิปไตยในเรื่องนี้อาศัยหลักมูลฐาน 2 ประการคือ²⁸

1. การมีชัยชนะสงคราม (Conquest)
2. การผนวกดินแดน (Annexation)

*คำแถลงของผู้แทนสหรัฐในสหประชาชาติเมื่อวันที่ 21 กันยายน 1950 และ 23 Department of State Bulletin, 881 (1950) ; (เรื่องเดียวกัน, หน้า 291.)

²⁸เรื่องเดียวกัน, หน้า 291-293.

ในแง่กฎหมาย ดินแดนไต้หวันเป็นของจีนโดยเหตุผลที่ว่าสนธิสัญญาชิโมโนเซกิซึ่งเป็นเอกสารทางกฎหมายที่ญี่ปุ่นเข้าครอบครองไต้หวันได้ถูกยกเลิกไปอย่างเป็นทางการแล้ว เนื่องจากการประกาศสงครามของจีนต่อญี่ปุ่นเมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 1941 ดังนั้นโดยนิติบัญญัติดินแดนแห่งนี้จึงกลับมาเป็นของจีนแม้จีนจะไม่ได้ใช้สิทธินั้นก็ตาม

แต่อย่างไรก็ตาม ความเห็นของจีนคอมมิวนิสต์ที่มีข้อที่นำคำนี้มาคือ การบอกเลิกสนธิสัญญาชิโมโนเซกิโดยจีนฝ่ายเดียวนั้น อันจะเป็นเหตุให้อธิปไตยเหนือเกาะไต้หวันกลับคืนมาสู่จีน และข้ออ้างเกี่ยวกับหลักการได้ดินแดนในฐานะเป็นผู้มีชัยในสงครามนั้นเป็นปัญหาที่ยังสงสัยอยู่ เพราะตามข้อเท็จจริงแล้วจีนมิใช่เป็นประเทศเดียวที่ชนะสงครามญี่ปุ่น แต่ยังมีอีกหลายประเทศร่วมกันด้วย โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นกำลังที่สำคัญมาก การยอมจำนนของญี่ปุ่นเป็นการยอมจำนนต่อพันธมิตรมิใช่ต่อจีนประเทศเดียว การที่จะลงความเห็นไต้หวันถูกผนวกเป็นของจีนโดยข้ออ้างข้างต้นจึงไม่อาจจะยุติลงได้ นอกจากนี้จีนคอมมิวนิสต์มีความเห็นด้วยว่าเนื่องจากดินแดนไต้หวันเป็นของจีนโดยนิติบัญญัติแล้ว ดังนั้นการพิพาทระหว่างรัฐบาลจีนสองฝ่ายจึงเป็นปัญหาภายในประเทศของจีนและท่าทีของจีนคอมมิวนิสต์ในการถือปัญหาพิพาทระหว่างรัฐบาลจีนสองฝ่ายเป็นปัญหาภายในก็เท่ากับเป็นการปฏิเสธความเห็นต่างๆ ที่จะเสนอให้สหประชาชาติหรือประเทศภายนอกเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องของจีน ส่วนสาธารณรัฐจีนหรือจีนคณะชาตินี้ในหลักการทั่วไปจีนคณะชาติมีความเห็นสอดคล้องกับจีนคอมมิวนิสต์ในเรื่องปัญหาไต้หวันมากกว่า กับความเห็นของอังกฤษหรือสหรัฐอเมริกา คือถือว่าไต้หวันเป็นดินแดนของจีนทั้งในทางกฎหมายและข้อเท็จจริง ทั้งนี้ โดยผลจากปฏิญญากรุงโตเกียวและคำประกาศปอดสต์มและจากการที่รัฐบาลจีนคณะชาติได้เข้าครอบครองทางพฤตินัยอยู่แล้ว* ดังนั้น ในปัญหาเรื่องอธิปไตยเหนือเกาะไต้หวันนี้เงินทั้งสองฝ่ายจึงถือว่าเป็นของจีนโดยนิติบัญญัติ ส่วนปัญหาเรื่องรัฐบาลจีนฝ่ายใดจะเป็นผู้แทนประเทศจีนที่

*มีข้อที่น่าสังเกต คือ ทั้งรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์และจีนคณะชาติต่างคัดค้านข้อเสนอใด ๆ ที่จะให้มีจีนสองฝ่ายหรือที่เรียกว่า "ปัญหาสองจีน" แต่ทางจีนคอมมิวนิสต์เรียกปัญหาดังกล่าวนี้ว่า "ปัญหาไต้หวัน" ในขณะที่จีนคณะชาติไม่ยอมรับว่ามีปัญหาไต้หวันโดยเห็นว่ามีแต่ "ปัญหาจีน"

สมบูรณ์ในการครอบครองดินแดนทั้งหมดเป็นเรื่องภายในที่ทั้งสองฝ่ายจะแก้ไขกันเอง โดยถ้าหาก
รัฐบาลจีนคณะชาติยอมตกลงตามเงื่อนไขที่จีนคอมมิวนิสต์เสนอเพื่อรวมประเทศจีนคือ " หนึ่งจีน
สองระบบ " (One Country, Two Systems) แล้วไต้หวันก็จะมีฐานะเป็น "เขตปกครอง
ตนเองพิเศษ" ของสาธารณรัฐประชาชนจีน

3.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับไต้หวันปัจจุบัน

ดังกล่าวแล้วว่าในช่วงทศวรรษที่ 1950 ถึง 1960 ความสัมพันธ์ระหว่าง
จีนแผ่นดินใหญ่กับไต้หวันอยู่ในภาวะที่เป็นปฏิปักษ์กันอย่างรุนแรง แต่หลังจากผู้นำคือเหมาเจ๋อตง
และเจียงไคเช็คสิ้นชีวิตลงแล้วประกอบกับสถานการณ์การเมืองโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ไต้หวัน
เริ่มที่จะไม่กล่าวถึงนโยบาย "รวมประเทศ" อย่างจริงจังเหมือนก่อน ในขณะที่จีนแผ่นดินใหญ่ก็
เริ่มเปลี่ยนนโยบายแห่งชาติจากคำขวัญที่ว่า "ปฏิวัติต่อไปไม่สิ้นสุด" มาเป็น "สี่ทันสมัย"⁴
ซึ่งเมื่อนำนโยบายนี้มาใช้กับไต้หวัน ก็มีผลให้ท่าทีต่อไต้หวันจากคำขวัญที่ว่า "จะปลดปล่อยไต้หวัน"
(Liberation) มาเป็นการโน้มน้าวให้ไต้หวันรวมประเทศ " โดยสันติวิธี " (Peaceful
Unification) แทน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างจีนทั้งสองฝ่ายในปัจจุบันอาจ
พิจารณาได้ในสองกรณีคือประเด็นความสัมพันธ์ทางการเมืองและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ

3.2.2.1 ความสัมพันธ์ทางการเมือง

ในปี ค.ศ. 1973 จีนแผ่นดินใหญ่ได้เสนอให้มีการหารือกับ
ไต้หวันเกี่ยวกับการรวมประเทศแต่ในครั้งนั้นไต้หวันก็ปฏิเสธที่จะเข้าร่วมด้วย ดังนั้นในปี ค.ศ.

⁴จีนแผ่นดินใหญ่ในช่วงปลายทศวรรษที่ 1970 ก็เริ่มดำเนินนโยบายเปิดประเทศ
เพื่อพัฒนาไปสู่ความเป็นประเทศ "สี่ทันสมัย" อันได้แก่ อุตสาหกรรมที่ทันสมัย เกษตรกรรมที่
ทันสมัย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีที่ทันสมัย และการป้องกันประเทศที่ทันสมัยให้เห็นผลภายใน
ปี ค.ศ. 2000 จีนแผ่นดินใหญ่เร่งมืออย่างจริงจังในทุกด้าน ที่สำคัญคือลงทุนซื้อเทคโนโลยี
ล้ำหน้าต่างๆ จากสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และประเทศอุตสาหกรรมอื่นๆ

1978 จีนแผ่นดินใหญ่จึงเริ่มความพยายามอีกครั้งโดยการเสนอแนวคิดเรื่องการรวมประเทศบนหลักการ "หนึ่งประเทศ สองระบบ" โดยเสนอข้อเสนอสู่ " 9 ประการ " ยื่นต่อไต้หวันในปี ค.ศ. 1979 ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ :

1. ไต้หวันต้องยอมรับความถูกต้องชอบธรรมของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนบนแผ่นดินใหญ่ว่าเป็นรัฐบาลของประเทศจีนแต่รัฐบาลเดียว
2. ไต้หวันต้องยอมรับว่าไต้หวันเป็นมณฑลหนึ่งของจีน
3. ไต้หวันต้องยอมรับที่จะไม่ใช้ชื่อประเทศว่า "สาธารณรัฐจีน" ในการติดต่อกับประชาคมระหว่างประเทศอื่น
4. ไต้หวันต้องยอมรับที่จะไม่ใช้ " ธงชาติ " ของสาธารณรัฐจีนในการติดต่อกับประชาคมระหว่างประเทศอื่น
5. หากไต้หวันยอมรับข้อเสนอสู่ประการแรก ก็จะยอมให้ไต้หวันมีฐานะพิเศษเป็น "เขตปกครองพิเศษ" (Special Administrative Region) ของจีน
6. จีนแผ่นดินใหญ่จะให้สิทธิแก่ไต้หวันที่จะสามารถรักษาระบบเศรษฐกิจ สังคม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ตามแบบเดิมของคนไต้หวันได้อย่างเหมือนที่เป็นอยู่
7. จีนแผ่นดินใหญ่จะให้สิทธิในการบริหารการปกครองภายในไต้หวันได้เองอย่างอิสระ
8. จีนแผ่นดินใหญ่จะให้สิทธิไต้หวันที่จะทำการติดต่อค้าขาย และแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกับต่างประเทศเพื่อความเจริญก้าวหน้าของไต้หวันต่อไปได้
9. จีนแผ่นดินใหญ่จะยอมให้ไต้หวันมีกองทัพกำลังทางทหารของตนเอง

นอกจากนี้ เพื่อวัตถุประสงค์ของการรวมประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ยังได้เสนอการแลกเปลี่ยนสามช่องทางกับไต้หวันคือ ไปรษณีย์ การค้า การบริการเดินเรือและทางอากาศ รวมทั้งเสนอที่จะยกเลิกการใช้ถ้อยคำที่กล่าวถึงไต้หวันว่าจะปลดปล่อยไต้หวันอีกด้วย แต่สำหรับไต้หวันถือว่าการยกเลิกดังกล่าวได้สะท้อนความจริงใจของจีนแผ่นดินใหญ่เพราะในขณะที่เดียวกันจีนแผ่นดินใหญ่ก็ยังไม่ยอมให้หลักประกันต่อไต้หวันที่จะไม่ใช้กำลังทางทหารในการรวมประเทศ อีกทั้งไต้หวันยังปฏิเสธแนวความคิดที่ให้รวมไต้หวันเป็นส่วนหนึ่งของจีนในฐานะ " เขตปกครองพิเศษ " ดังกล่าวด้วย ต่อมาในปี ค.ศ. 1981 จีนแผ่นดินใหญ่ก็ยื่นข้อเสนอสู่ไต้หวันอีกครั้งเพื่อเปิด

การหารือกันใน "ระดับพรรค" (พรรคคอมมิวนิสต์จีนกับพรรคก๊กมินตั๋งของไต้หวัน) เรื่องการรวมประเทศจีนอีกครั้ง ซึ่งไต้หวันก็ปฏิเสธอีกเช่นกันเนื่องจากหากไต้หวันยอมหารือด้วยในระดับพรรคก็จะเท่ากับว่าไต้หวันยอมรับว่าตนไม่มีฐานะเป็นรัฐบาลของประเทศจีน และจะเท่ากับเป็นการยอมรับฐานะของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน* แต่อย่างไรก็ตาม ความพยายามที่จะรวมประเทศของจีนแผ่นดินใหญ่ก็คงยังมีอยู่ต่อไป ดังนั้น ในปี ค.ศ. 1983 จึงได้เสนออีกครั้งให้ไต้หวันสามารถปกครองตนเองได้ "ระดับหนึ่ง" และจะรับรองสถานะของไต้หวันเช่นนี้ต่อไปอีกเป็นเวลา 100 ปี หากไต้หวันตกลงและยอมรับรวมประเทศ นอกจากนี้ และในเดือนธันวาคมปี ค.ศ. 1984 สาธารณรัฐประชาชนจีนก็ใช้อิทธิพลเร่งเร้าให้ไต้หวันยอมรับรูปแบบการรวมประเทศแบบเดียวกับฮ่องกงและมาเก๊าบนหลักการ "หนึ่งประเทศ สองระบบ"*** แต่ไต้หวันก็

*ในปีเดียวกันนี้ไต้หวันได้เสนอการรวมประเทศกับจีนแผ่นดินใหญ่บนหลัก "ไตรราชภู่" ของ ดร. ซุนยัตเซน อันได้แก่ หลักการชาตินิยม ประชาธิปไตย และสวัสดิการสังคม (ข้อมูลจากกองเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ, 2535)

**เมื่อโปรตุเกสส่งมอบอำนาจในการปกครองมาเก๊าให้จีนในวันที่ 20 ธันวาคม ค.ศ. 1949 แล้ว จีนก็จะปกครองดินแดนแห่งนี้ตามนโยบาย "หนึ่งประเทศ สองระบบ" ยินยอมให้มาเก๊าดำรงระบบสังคมและวิถีชีวิตแบบทุนนิยมได้ต่อไปอย่างน้อยที่สุด 50 ปี ทั้งนี้ โดยมีรายละเอียดที่น่าสนใจดังนี้

- จัดตั้งรัฐบาลพิเศษของมาเก๊าขึ้นมาบริหารโดยอิสระเกือบทั้งหมด ยกเว้นกิจการด้านกลาโหมและการต่างประเทศซึ่งจะขึ้นอยู่กับทางปักกิ่ง
- รัฐบาลและรัฐสภาของเขตบริหารพิเศษมาเก๊าจะประกอบด้วย ชาวมาเก๊าเอง และหัวหน้าผู้บริหารจะได้รับการแต่งตั้งจากปักกิ่งโดยผ่านการเลือกตั้งหรือ การหารือกันในมาเก๊า
- ประชาชนมาเก๊าจะมีเสรีภาพในการพูด การพิมพ์ การรวมกลุ่ม การเดินทาง การอพยพ การนับถือศาสนาและความเชื่อ การศึกษา มีอิสระในการนัดหยุดงานและเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน มีสิทธิเป็นเจ้าของทรัพย์สินและสืบทอด

ยังยืนยันที่จะไม่เจรจาด้วยจนกว่าจะยอมยกเลิกระบบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ และการที่โปตุเกสกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ตกลงและร่วมลงนามกันเบื้องต้นในร่างข้อตกลงที่โปตุเกสจะส่งมอบดินแดนมาเก๊าคืนให้แก่จีนเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 1987 โดยเจ้าหน้าที่ต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน กับ รุย เมดินา ทูตพิเศษของโปตุเกสนั้นได้หวั่นได้ประกาศโดยโฆษกกระทรวงการต่างประเทศในกรุงไทเปว่าได้หวั่นไม่ยอมรับเรื่องนี้ โดยถือว่า โปตุเกสไปทำความตกลงกับกบฏคือพรรคคอมมิวนิสต์ที่ไม่มีสิทธิเป็นตัวแทนของประชาชนจีน ดังนั้น การตกลงดังกล่าวจึงต้องตกเป็นโมฆะ กล่าวคือ ได้หวั่นยังถือว่าตนเป็นรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐจีนซึ่งเป็นรัฐบาลแห่งชาติทั้งโดยนิติบัญญัติและพฤตินัย ดังนั้น การทำความตกลงระหว่างประเทศใดๆ จึงต้องได้รับความยินยอมและเห็นชอบจากรัฐบาลได้หวั่นก่อน

แต่อย่างไรก็ดี ประธานาธิบดีเจียงจิงก๊วแห่งรัฐบาลได้หวั่นก็ได้ผ่อนคลายนโยบาย "สามไม่" ลงในปี ค.ศ. 1987 นี้ด้วยการ ยกเลิกข้อห้ามคนได้หวั่นไปเยือนจีนแผ่นดินใหญ่ที่ประกาศใช้มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1949 โดยถือว่า การอนุญาตนี้เป็นเรื่องของมนุษยธรรมและสิทธิมนุษยชน แต่ข้าราชการพลเรือนและทหารนั้นยังคงถูกห้ามต่อไป นอกจากนี้ ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1988 รัฐบาลได้หวั่นยังได้จัดตั้ง "Mainland Affairs Council" ซึ่งถือว่าเป็น

-
- (ต่อ)
- ดินแดนแห่งนี้จะดำเนินนโยบายด้านการเงิน การภาษีอากรของตนเองต่อไป จะใช้ระบบเงินตราเดิมที่ใช้ในปัจจุบัน อีกทั้งสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม ตลอดจนทำสัญญาต่างๆ กับต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง
 - ข้าราชการพลเรือนรวมไปจนเจ้าหน้าที่ตำรวจของมาเก๊า ทั้งที่เป็นชาวจีนและชาวโปตุเกส จะได้ทำราชการต่อไป รวมทั้งได้รับบำเหน็จบำนาญตามสิทธิทุกประการ
 - กฎหมายที่ใช้อยู่ขณะนี้ โดยหลักการแล้วจะไม่มีเปลี่ยนแปลงใดๆ
 - ใช้ภาษาโปตุเกสเป็นภาษาราชการทั้งในกิจการรัฐบาล รัฐสภาและศาล

องค์กรของรัฐบาลเพื่อประสานงานและดูแลกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเงินแผ่นดินใหญ่ทั้งหมด และต่อมาในเดือนพฤศจิกายนของปีเดียวกันนี้ รัฐบาลไต้หวันยังได้อนุญาตให้คนจีนแผ่นดินใหญ่มายื่นเงินแผ่นดินใหญ่โดยได้จัดตั้ง "SEF" (Straits Exchange Foundation) ขึ้นในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1990 ซึ่งเป็นองค์การเอกชนขึ้นเพื่อประโยชน์ในการติดต่อกับเงินแผ่นดินใหญ่ และทางเงินแผ่นดินใหญ่เองก็ตอบสนองนโยบายดังกล่าวโดยจัดตั้งองค์กรเอกชน "SRA" (Straits Relations Association) ขึ้นภายใต้การดูแลของ Taiwan Affair Office เพื่อทำการติดต่อกับไต้หวันโดยเฉพาะการติดต่อกับ SEF ของไต้หวัน เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 1991 เช่นกัน

มีข้อนำสังเกตรประการหนึ่งคือ องค์กรที่ทั้งทางเงินแผ่นดินใหญ่และไต้หวันจัดตั้งขึ้นคือ SRA และ SEF นั้น ต่างก็มีฐานะเป็นเพียง "องค์กรเอกชน" และถือว่าความสัมพันธ์ที่ดำเนินอยู่นี้เป็นเพียงความสัมพันธ์ในระดับเอกชนเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงแล้วองค์กรนี้จัดตั้งขึ้นโดยรัฐบาลทั้งสองฝ่าย ดังนี้ จึงเห็นได้ว่าการติดต่อกับความสัมพันธ์ในจุดนี้เป็นเพียงแผนการหรือวิธีการฯ หนึ่งของนโยบายรวมประเทศเท่านั้น โดยต่างก็ยังไม่ยอมรับอำนาจปกครองและความเป็นรัฐบาลของอีกฝ่ายหนึ่งอยู่เช่นเดิม และการผ่อนคลายนโยบายสามไม่ของรัฐบาลไต้หวันในครั้งนี้มิได้หมายความว่ารัฐบาลไต้หวันจะยกเลิกนโยบายรวมประเทศอันเป็นนโยบายหลัก แต่เนื่องจากเหตุผลและปัญหาการเมืองภายในประเทศ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงนโยบายในการปฏิบัติการเพื่อรวมประเทศใหม่ของไต้หวันที่ยุบายจะใช้ความจริงจัง และความมั่นคงทางเศรษฐกิจเป็นสื่อกลาง กล่าวคือหากไต้หวันยอมติดต่อกับเงินแผ่นดินใหญ่ในระดับเอกชนต่อเอกชนแล้ว ชาวจีนแผ่นดินใหญ่จะรับรู้และเห็นถึงความแตกต่างระหว่างชีวิตความเป็นอยู่ ฐานะการเงิน รูปแบบความเจริญของบ้านเมือง และอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในไต้หวันและเกิดการยอมรับที่จะรวมประเทศจีนด้วยรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลไต้หวัน นโยบายอีกประการหนึ่งของไต้หวันที่แสดงให้เห็นถึงความผ่อนคลายนโยบายสามไม่ก็คือ การที่ประธานาธิบดี หลี่เต็งชุยลงนามในคำสั่งยุติ "บุคคลกบฏคอมมิวนิสต์" ตั้งแต่เที่ยงคืนของวันพุธที่ 1 พฤษภาคม ค.ศ. 1991 ซึ่งเป็นการลดความตึงเครียดของความขัดแย้งทางกฎหมายและอุดมการณ์ของรัฐบาลไต้หวันต่อแผ่นดินใหญ่ และทำให้ไต้หวันสามารถใช้นโยบายที่ตรงกับความเป็นจริงได้มากขึ้น

ด้วยการยกเลิกเจตนารมณ์ของ เจียงไคเช็คที่จะกลับไปยึดแผ่นดินใหญ่และกลายเป็นอุดมการณ์ของ รัฐบาลไต้หวันตลอด 40 กว่าปีที่ผ่านมา จนทำให้เกิดความตึงเครียดในสัมพันธจีน-ไต้หวันและเป็น อุปสรรคต่อการที่ไต้หวันจะพัฒนาประชาธิปไตย และมีรัฐบาลตามระบอบรัฐธรรมนูญโดยสมบูรณ์^{*} มีข้อนำสั่งเกิดประการหนึ่งคือ การประกาศยกเลิก " ยุคกบฏคอมมิวนิสต์ " นี้เท่ากับว่าพรรค ก๊กมินตั๋งยอมรับการมีอยู่ของคอมมิวนิสต์ปักกิ่งเป็นครั้งแรกตั้งแต่ถูกขับออกไปจากแผ่นดินใหญ่ เมื่อ สี่สิบกว่าปีมาแล้ว ประธานาธิบดีหลี่เต๋นชู่ได้แสดงท่าทีว่ายินดีจะไปเยือนจีนแผ่นดินใหญ่ถ้าได้รับ คำเชิญ สำหรับการรวมประเทศจีนให้เป็นหนึ่งเดียวนั้น ประธานาธิบดีหลี่ให้ความเห็นว่าถ้าจีน แผ่นดินใหญ่ยังคงยืนยันในหลักการ "ประเทศเดียว สองระบบ" อยู่ก็คงจะเป็นเรื่องยากสำหรับ ไต้หวันและคงจะต้องหาแนวทางใหม่ที่มีเงื่อนไขต่างไปจากการรวมฮ่องกงหรือมาเก๊าซึ่งมีประวัติ- ศาสตร์และประสบการณ์ทางการเมืองต่างไปจากไต้หวันนอกจากนโยบายข้างต้นแล้ว ไต้หวันยัง ได้เสนอแนวทาง "3 ขั้นตอนสำหรับการรวมประเทศ" ซึ่งเป็นแผนระยะสั้น ระยะกลาง ระยะ ยาว โดยเริ่มจากการติดต่อเจรจา โดยทางอ้อมผ่านมูลนิธิ หรือองค์กรกึ่งทางการของทั้ง สองฝ่ายก่อน ขั้นต่อมา ก็จะเป็นการติดต่อกันโดยตรงด้วยการสื่อสารผ่านทางการค้าและการขนส่ง มีการเยี่ยมเยือน และร่วมมือกันของเจ้าหน้าที่ระดับสูงในการพัฒนาและในกิจการระหว่างประเทศ เพื่อจะนำไปสู่ขั้นที่ 3 คือ แผนระยะยาวสำหรับการรวมประเทศ ทั้งนี้ โดยให้ทั้งสองฝ่ายยอมรับ นับถือในอำนาจทางการเมืองของกันและกัน และยอมรับฐานะของกันและกันในชุมชนนานาชาติ**

*อาจถือได้ว่า ความเป็นศัตรูและสงครามกลางเมืองระหว่างไต้หวันแผ่นดินใหญ่สิ้นสุด ลงอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม ค.ศ. 1991 และพร้อม ๆ กับการประกาศยุติ "ยุคกบฏคอมมิวนิสต์" ไต้หวันส่งคณะผู้แทนจากมูลนิธิเพื่อการแลกเปลี่ยนระหว่าง 2 ฟากช่องแคบ (Straits Exchange Foundation) ไปเยือนแผ่นดินใหญ่ มูลนิธินี้เป็นองค์กรกึ่งทางการ ทำหน้าที่เป็นตัวกลาง ในการเจรจาหรือเกี่ยวกับความร่วมมือและการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่าง ประชาชนของสองฝ่าย ซึ่งเป็นปัญหาในระดับปฏิบัติการไม่ใช่ระดับนโยบายหรือปัญหาการเมือง ใด ๆ

**ขณะนี้มิชვნการ "ไต้หวันอิสระ" ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของคนไต้หวันพื้นเมืองและ

แต่ต้นนโยบายนี้ก็กลับไม่ได้รับการยอมรับจากรัฐบาลจีนแผ่นดินใหญ่ อีกทั้งรัฐบาลจีนแผ่นดินใหญ่ยังได้
 วิจารณ์ข้อเสนออย่างรุนแรงผ่านทางสื่อมวลชนต่างๆ ของแผ่นดินใหญ่ โดยกล่าวว่า เป็นแผนที่ไม่
 สามารถปฏิบัติได้ โดยเฉพาะในประเด็นของการยอมรับฐานะของไต้หวันในชุมชนนานาชาตินั้น
 เพราะจะเท่ากับว่าจีนแผ่นดินใหญ่ยอมรับว่าไต้หวันเป็นเอกราชทางการเมือง และเป็นการยอมรับ
 รับการทูตแบบ "รับรองทั้งสองฝ่าย" หรือหลักการ "ประเทศเดียวสองรัฐบาล" หรือ "สองจีน"
 หรือ "หนึ่งจีน หนึ่งไต้หวัน" ตามข้อเสนอของขบวนการ "ไต้หวันอิสระ" นั่นเอง ทั้งนี้ จีนยัง
 ยืนยันในการรวมประเทศด้วยหลักการ "ประเทศเดียว สองระบบ" เช่นเดิม โดยสำนักงาน
 กิจการไต้หวันในคณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้ประกาศย้ำในเรื่องนี้ เมื่อวันที่ 7
 มิถุนายน ค.ศ. 1991 พร้อมทั้งยืนยันว่าจีนแผ่นดินใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการใช้การติดต่อทางสังคม
 และเศรษฐกิจเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองสำหรับการรวมประเทศในขั้นสุดท้าย ดังที่
 ไต้หวันเสนอ*

ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1992 ภายใต้ต้นนโยบายรวมประเทศของไต้หวัน ไต้หวัน
 ได้เสนอให้มีการทำความตกลง (Agreement) ไม่รุกรานซึ่งกันและกัน** แต่จีนแผ่นดินใหญ่ก็

(ต่อ) คนไต้หวันโพ้นทะเล เพื่อสนับสนุนการเรียกร้องให้รัฐบาลไต้หวันประกาศแยกประเทศ
 ออกจากจีนเป็น "รัฐไต้หวัน" โดยอาจใช้ชื่อว่า "สาธารณรัฐไต้หวัน" แทนคำว่า
 "สาธารณรัฐจีน" ซึ่งความเคลื่อนไหวดังกล่าวนี้ได้รับการต่อต้านและคัดค้านอย่างรุนแรงทั้ง
 จากรัฐบาลไต้หวันและรัฐบาลจีนแผ่นดินใหญ่เพราะจะเป็นสาเหตุให้เกิดมีสองจีนขึ้น

*ในไต้หวันเองนั้น ข้อเสนอ "3 ขั้นตอนสำหรับการรวมประเทศ" ก็ยังไม่เป็นที่
 ยอมรับ และยังไม่มีความเห็นสอดคล้องกันในระหว่างสมาชิกของพรรคก๊กมินตั๋งกับพรรคฝ่ายค้าน
 DPP และในกลุ่มนักวิชาการก็ยังมีบางคนไม่เห็นด้วย โดยให้เหตุผลว่าเป็นแผนของรัฐบาลโดย
 ไม่มีเสียงสนับสนุนจากประชาชน

**ความตกลงดังกล่าวมีลักษณะคล้ายกับ "Basic Treaty" ของเยอรมันตะวันตก
 และเยอรมันตะวันออกที่ทำกันในปี 1972

ปฏิเสธที่จะทำความตกลงดังกล่าวด้วย เพราะหากตกลงด้วยก็จะเท่ากับเป็นการยอมรับสถานะ "รัฐ" ของไต้หวันเนื่องจากโดยปกติการทำความตกลงระหว่างประเทศนั้น จะทำโดยรัฐหรือโดยองค์กรที่อยู่ในฐานะเดียวกันเท่านั้น

นอกจากนี้ ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1992 ไต้หวันยังได้ออกพระราชบัญญัติว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในเขตไต้หวันและแผ่นดินใหญ่²⁹ ซึ่งนับได้ว่าเป็นกฎหมายฉบับแรกของไต้หวันที่ประกาศใช้และครอบคลุมแนวทางในการติดต่อด้านต่างๆ ระหว่างประชาชนทั้งสองฝ่าย โดยบัญญัติรวมถึงการมอบอำนาจของประชาชนจีนให้รัฐบาลไต้หวันในการออกระเบียบเพื่อเปิดการค้า การบิน การเดินเรือ และการนำเข้าแรงงานโดยตรงจากจีนแผ่นดินใหญ่ได้แต่การออกพระราชบัญญัติ ดังกล่าวนี้นั้น จีนแผ่นดินใหญ่เห็นว่าไต้หวันไม่มีสถานะทางกฎหมายที่จะออกพระราชบัญญัติ ที่มีผลกระทบต่อชาวจีนแผ่นดินใหญ่เนื่องจากรัฐบาลไต้หวันไม่ใช่รัฐบาลผู้มีอำนาจทั้งโดยนิตินัยและพฤตินัยของประเทศจีน

3.2.2.2 ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ

ในด้านความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจนั้น จีนแผ่นดินใหญ่ปัจจุบันได้กลายมาเป็นแหล่งลงทุนและประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไต้หวันโดยผ่านประเทศที่สามคือฮ่องกง แต่สืบเนื่องด้วยปัญหาทางด้านการเมืองระหว่างรัฐบาลจีนทั้งสอง รัฐบาลไต้หวันจึงพยายามที่จะไม่สนับสนุนให้เศรษฐกิจของไต้หวันต้องพึ่งพาแผ่นดินใหญ่มากเกินไป โดยพยายามไม่ให้มีการส่งออกสินค้าไปยังแผ่นดินใหญ่สูงเกินกว่าร้อยละ 10 ของสินค้าส่งออกทั้งหมดของไต้หวัน ทั้งนี้เนื่องจากไต้หวันยังคงยึดมั่นในนโยบายสามไม่ ซึ่งเป็นนโยบายที่จีนแผ่นดินใหญ่พยายามเสนอให้ไต้หวันยกเลิกเสียโดยพยายามเสนอหลักการอื่นๆ แทนเช่น "หลักการ 5 ข้อ"^{*}

²⁹ข้อมูลจากกองเอเชียตะวันออก 3 กระทรวงการต่างประเทศ, 1992.

*1) การแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างสองฝ่ายจะกระทำโดยตรง

2) การแลกเปลี่ยนดังกล่าว จะกระทำโดยยึดหลักการเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันและ

และหลักการ "สามแลกเปลี่ยน"* เป็นต้น เพื่อใช้ในการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางการค้าและธุรกิจโดยตรงระหว่างกันแต่ ข้อเสนอดังกล่าวก็ไม่ได้ได้รับการตอบสนองจากรัฐบาลไต้หวันเท่าที่ควร ซึ่งทำให้จีนแผ่นดินใหญ่ยอมรับไม่ได้และไม่พอใจเป็นอย่างมากและถือว่าไต้หวันละเลยการแก้ปัญหาเพื่อการรวมประเทศโดยสันติวิธี ดังนั้น จีนแผ่นดินใหญ่จึงยังคงทำที่และมุ่งมั่นในอันที่จะบีบบังคับให้ไต้หวันได้รับการยอมรับแต่เพียงในฐานะ "รัฐบาลท้องถิ่น" เท่านั้น

แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ารัฐบาลไต้หวันจะไม่พยายามพึ่งพาสถาของจีนแผ่นดินใหญ่มากเกินไปแต่ ในวันที่ 30 มีนาคม ค.ศ. 1992 ไต้หวันก็ได้จัดตั้ง "สมาคมส่งเสริมความเป็นเอกภาพทางการค้าและอุตสาหกรรม" ขึ้นเพื่อให้มีการติดต่อทางการบินโดยตรงระหว่างกันและเพื่อการนำเข้าแรงงานจากจีนแผ่นดินใหญ่โดยตรง รวมทั้ง เพื่อประโยชน์ในการประสานงานเกี่ยวกับการลงทุนของไต้หวันในจีนแผ่นดินใหญ่อีกด้วย แต่ทั้งนี้ องค์การดังกล่าวก็มีฐานะ เป็นเพียงสมาคมหรือองค์การเอกชนเท่านั้น

จะเห็นได้ว่าการรวมประเทศเป็นจุดหมายร่วมกันของรัฐบาลจีนทั้งสองฝ่าย และต่างก็ได้ใช้ความพยายามในการเสนอมาตรการ แนวความคิด และจัดตั้งองค์กรเพื่อการติดต่อ

(ต่อ) ด้วยความเสมอภาค

3) การแลกเปลี่ยนจะไม่จำกัดอยู่แต่ด้านการค้าและการลงทุน แต่จะขยายไปยังเรื่องเทคโนโลยี การวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การร่วมมือด้านแรงงาน การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การขนส่ง และการให้คำปรึกษาด้วย

4) การแลกเปลี่ยนจะต้องได้รับการดูแลและสนับสนุนโดยมองผลในระยะยาว

5) ทั้งสองฝ่ายจะต้องปฏิบัติตามข้อตกลง และให้การป้องกันสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายแก่นักธุรกิจฝ่ายตรงกันข้าม

*"สามแลกเปลี่ยน" คือการแลกเปลี่ยนทางไปรษณีย์ ทางการค้า และการขนส่งทางเรือและทางอากาศระหว่างสองฟากช่องแคบไต้หวัน

และพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกัน แต่ปัญหาที่ทำให้ไม่อาจตกลงกันได้ก็คือเงื่อนไขที่แต่ละฝ่ายกำหนดขึ้นนั่นเอง ความสัมพันธ์ระหว่างกันเองของทั้งสองฝ่ายจึงมีลักษณะความสัมพันธ์สองด้าน คือ ความสัมพันธ์ทางการเมืองและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ โดยที่ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจได้มีระดับความสำคัญเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

3.2.3 ปฏิกริยาของสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อ Tai an Relations Act 1979 (TRA)

เนื่องจากกฎหมายดังกล่าว (ถึงแม้ว่าจะเป็นเพียงกฎหมายภายในของสหรัฐอเมริกาก็ตาม) มีข้อความระบุถึงไต้หวันที่แสดงให้เห็นว่าเป็นการรับรองสถานะ " รัฐ " ของไต้หวัน และเมื่อพิจารณาข้อกำหนดในกฎหมายดังกล่าวแล้วก็จะเห็นได้ชัดเจนอันจะนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า สหรัฐอเมริกาได้รับรองความคงอยู่ของเจ้าหน้าที่ที่ปกครองไต้หวันหรือรัฐบาลไต้หวันอีกครั้งแต่ในฐานะรัฐบาลของรัฐไต้หวันมิใช่รัฐจีน ภายหลังจากที่ประเทศประกาศถอนการรับรองรัฐบาลไต้หวันในฐานะรัฐบาลโดยชอบแห่งรัฐจีนไปเมื่อสี่เดือนที่แล้ว

กล่าวคือ กฎหมาย TRA นี้เป็นกฎหมายภายในของสหรัฐอเมริกาที่รัฐสภาอเมริกันได้ให้การสนับสนุนมากถึง 535 เสียง เพื่อความมุ่งประสงค์ที่จะให้เป็นการสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ทั้งในระดับรัฐบาลและเอกชนของไต้หวันในลักษณะที่ไต้หวัน คือ " รัฐอิสระ " (Independent State) และความเป็นจริงก็คือ รัฐสภาอเมริกันได้ยืนยันที่จะออกกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งถือว่าเป็นความจำเป็นทางกฎหมายในอันที่จะจัดการกับความสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยไม่ต้องผ่านการรับรองความสัมพันธ์ทางการทูต ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการรับรองโดยพฤตินัยแก่รัฐที่มีความสัมพันธ์ต่อกันในทางการทหาร การค้า วัฒนธรรมและอื่น ๆ ซึ่งความสัมพันธ์ลักษณะนี้โดยปกติแล้ว จะเกิดขึ้นกับรัฐอิสระสองรัฐที่มีการแลกเปลี่ยนตัวแทนทางการทูตระหว่างกัน

เบื้องหลังของกฎหมาย TRA นี้ เป็นสิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนว่า เป็นปฏิกริยาตอบโต้โดยตรงต่อการตัดสินใจของประธานาธิบดี Carter ที่ประกาศสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับจีนแผ่นดินใหญ่เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ. 1978 โดยมีได้มีการปรึกษาหารือกับสภา

คองเกรสก่อนประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งก็คือ เนื่องจากการประกาศสถาปนาดังกล่าวจึงเป็นผลให้สนธิสัญญาร่วมป้องกันทางทหารระหว่างสหรัฐอเมริกากับไต้หวันสิ้นสุดลงภายใน 1 ปี ดังนั้น ก่อนที่สนธิสัญญาฯ นี้จะสิ้นผลไปรัฐสภาอเมริกันจึงจำเป็นต้องผ่านกฎหมาย TRA นี้ ดังได้กล่าวมาแล้ว

ภายใต้ข้อกำหนดในความสัมพันธ์ด้านต่าง ๆ กับไต้หวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ทางทหารจึงแสดงนัยว่า เพื่อเป็นการดำเนินความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดและเป็นมิตรต่อกันระหว่างสหรัฐอเมริกากับไต้หวัน สหรัฐอเมริกาจึงต้องให้ไต้หวันทั้งสิ่งของและบริการทั้งปวงเพื่อไต้หวันจะสามารถป้องกันตนเองได้จากการคุกคามภายนอกต่าง ๆ ในปริมาณที่มากเท่าใดก็ได้เท่าที่ไต้หวันต้องการและจำเป็น

ดังนั้น แม้ว่าสหรัฐอเมริกาจะได้ให้การรับรองรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนตั้งแต่ 15 ธันวาคม ค.ศ. 1978 แล้วก็ตาม แต่เนื่องจากการออกกฎหมาย TRA ฉบับนี้ทำให้ผู้นำจีนแผ่นดินใหญ่หลายคนเชื่อว่า สหรัฐอเมริกาต้องการที่จะแยกไต้หวันออกจากจีนแผ่นดินใหญ่ กล่าวคือเชื่อว่าสหรัฐอเมริกาสันับสนุนนโยบาย "สองจีน" และสงสัยต่อท่าทีของสหรัฐอเมริกาต่อไต้หวันในระยะยาว และในทัศนะของจีนแผ่นดินใหญ่ว่ากฎหมาย TRA นี้ เป็นตัวที่ขัดขวางความพยายามที่จะบีบไต้หวัน ในที่นี้คือทำให้ไม่มีประเทศสาธารณรัฐจีนอีกต่อไป เพราะกฎหมายฉบับนี้ทำให้ไต้หวันสามารถแสดงบทบาทระหว่างประเทศและแสดงความมีตัวตนในสังคมนานาชาติระหว่างประเทศอย่างเต็มที่ต่อไปได้ แม้จะไม่เท่ากับการได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการหรือโดยนิตินัยก็ตาม

3.2.3.1 การคัดค้านกฎหมาย TRA ของสาธารณรัฐประชาชนจีน

สาธารณรัฐประชาชนจีนนั้น มีความเห็นต่อนโยบายและจากทางปฏิบัติของสหรัฐอเมริกาคลอบมาว่าสหรัฐอเมริกามีความต้องการให้มี "สองจีน" ดังจะเห็นได้จากก่อนที่สหรัฐอเมริกานำให้การรับรองรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน สหรัฐอเมริกาก็ปฏิบัติต่อสาธารณรัฐประชาชนจีนเสมือนเป็นการรับรองรัฐบาลโดยพฤตินัยของจีนแผ่นดินใหญ่ กล่าวคือยังคงมีการติดต่อกันและทำความตกลงร่วมกันในทุกด้าน แม้กระทั่งความตกลงทางการเมืองตั้งเช่น

การทำความตกลงร่วมกันในแถลงการณ์ร่วมซึ่งใช้ในปี ค.ศ. 1972 ซึ่งถือว่าเป็นความตกลงทางการเมืองที่โดยปกติจะเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นระหว่างรัฐเท่านั้น ฯลฯ เป็นต้น นอกจากนี้ พฤติกรรมของสหรัฐอเมริกากระหว่างปี ค.ศ. 1950 - 1960 ก็ยังเป็นสิ่งยืนยันคำกล่าวของสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อนโยบายสองจีนของสหรัฐอเมริกา³⁰ กล่าวคือ สหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลืออันมหาศาล ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการทหารต่อไต้หวันดังได้กล่าวแล้วข้างต้น สำหรับความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจนั้น เป็นการทำให้ไต้หวันสามารถเติบโตและวิวัฒนาการได้อย่างรวดเร็วขึ้น ผลที่ตามมาคือความแตกต่างหรือช่องว่างทางเศรษฐกิจระหว่างไต้หวันและจีนแผ่นดินใหญ่ ซึ่งความแตกต่างนี้ยังเป็นปัจจัยที่ทำให้การรวมประเทศจีนห่างไกลความจริงออกไปอีก จนแทบจะกล่าวได้ว่าไม่มีทางเป็นไปได้เสียเลยด้วยซ้ำไป ยิ่งไปกว่านั้น ในส่วนที่เกี่ยวกับความช่วยเหลือทางทหาร สหรัฐอเมริกาโดยกฎหมาย TRA นี้ก็ยังทำให้การรวมประเทศจีนยากยิ่งขึ้นไปอีก เพราะไต้หวันสามารถขอซื้ออาวุธและขอกำลังจากสหรัฐอเมริกาเพื่อการป้องกันตนเองได้มากเท่าที่จำเป็นทีเดียว

ในเบื้องต้นก่อนที่กฎหมาย TRA จะประกาศใช้อย่างเป็นทางการ รัฐมนตรีต่างประเทศจีนได้คัดค้านผ่านไปยังเอกอัครราชทูตอเมริกัน นายเลียวนาร์ด วูดค็อก (Leonard Woodcock) ว่าถ้าร่างกฎหมายฉบับนี้ผ่านสภาอเมริกันออกมาเป็นกฎหมายก็จะเป็นภัยที่ยิ่งใหญ่สำหรับสัมพันธภาพที่เพิ่งจะก่อตั้งขึ้นนี้ และเมื่อพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมาย TRA แล้ว ก็แทบจะกล่าวได้ว่า กฎหมายนี้ก่อให้เกิดผลเสมือนไม่เคยมีการสถาปนาความสัมพันธ์อันเป็นปกติระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนแผ่นดินใหญ่เลย ดังนั้นจีนแผ่นดินใหญ่จึงเสนอให้สหรัฐอเมริกายกเลิกกฎหมายนี้ แต่เนื่องจากปัญหาภายในของจีนแผ่นดินใหญ่บางประการประกอบกับความต้องการการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาอย่างมากหลังจากการสิ้นสุดของสงครามเวียดนาม ทำให้นายเต็งเสี่ยวผิงยัง

³⁰Ralph Clough. "The People's Republic of China and The Taiwan Relations Act" A Unique Relationship : The United States and The Republic of China Under The Taiwan relations Act. (1980), pp. 119-137.

ไม่แสดงปฏิกิริยาต่อต้าน TRA อย่างรุนแรงมากนัก แต่เมื่อเวลาผ่านไปจนกระทั่งในช่วงปลายของปี ค.ศ. 1980 จึงเริ่มต่อต้านกฎหมาย TRA นี้อย่างจริงจัง³¹

แต่สำหรับไต้หวันเองแล้วคงเป็นการไม่ถูกต้องนักถ้าจะกล่าวว่าการพัฒนาทางการเมืองของไต้หวันนั้นสำเร็จลงได้ด้วยผลของกฎหมาย TRA นี้ แต่ TRA นี้เป็นเพียงสิ่งสนับสนุนสถานะของไต้หวันประการหนึ่งเท่านั้น เพราะที่จริงแล้วการพัฒนาประชาธิปไตยในไต้หวันนั้นเป็นผลมาจากการเติบโตอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่มั่นคงภายในไต้หวันเองมากกว่า และว่ากันที่จริงแล้วโครงร่างของความเป็นประชาธิปไตยของไต้หวัน ก็ได้ปรากฏออกมาในรูปของรัฐธรรมณูเป็นเวลานานแล้ว และได้รับการปฏิบัติกันอยู่แล้วในระดับท้องถิ่น (กฎหมาย TRA มีข้อกำหนดที่ชัดเจนเพิ่มเติม เกี่ยวกับการพัฒนาประชาธิปไตยและการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในไต้หวัน เพื่อให้ไต้หวันได้รับการพิจารณาและยอมรับจากประชาคมระหว่างประเทศว่าเป็น "รัฐอธิปไตย" (Sovereign State) แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ไต้หวันก็พยายามจะรักษากฎหมายนี้ไว้แม้ว่ามันจะไม่มี ความหมายต่อไต้หวันโดยตรงในแง่ที่ว่า กฎหมายนี้ไม่ได้กล่าวถึงไต้หวันในฐานะที่เป็นประเทศสาธารณรัฐจีน และไม่ได้กล่าวถึงรัฐบาลไต้หวันว่าเป็นรัฐบาลตัวแทนของจีน แต่อย่างน้อยที่สุดกฎหมายฉบับนี้ก็ยังเป็นประโยชน์ในการรักษาผลประโยชน์ที่ดีที่สุดของไต้หวันในขณะนี้ คือ เป็นเครื่องมือในการหลบเลี่ยงข้อเสนอสื่อและข้ออ้างของจีนแผ่นดินใหญ่ในการรวมประเทศและปกป้องไต้หวันในฐานะรัฐอิสระรัฐหนึ่ง

3.2.3.2 ปฏิกิริยาของสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อกฎหมาย TRA และต่อ

ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับไต้หวัน

สำหรับจุดยืนพื้นฐานของจีนแผ่นดินใหญ่ต่อความสัมพันธ์ ระหว่างไต้หวันกับสหรัฐอเมริกานั้นยังคงไม่เปลี่ยนแปลงคือ จีนแผ่นดินใหญ่เห็นว่าการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างไต้หวันกับสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภายใต้กฎหมาย TRA นี้เป็นสิ่งที่ทำให้การ

³¹Ibid., p. 128.

อ้างสิทธิอธิปไตยเหนือเกาะไต้หวัน และความพยายามที่จะบีบและโคดไต้หวันนั้นทำได้ยากขึ้น ดังนั้น ไม่ว่าจะในทัศนะของไต้หวันกฎหมายฉบับนี้จะมีความสำคัญและจำเป็นเพียงใดหรือไม่ใช่สิ่งสำคัญสำหรับจีนแผ่นดินใหญ่ เพราะจีนแผ่นดินใหญ่มุ่งตั้งใจและพยายามต่อไปที่จะล้มล้าง TRA นอกจากนี้ จีนแผ่นดินใหญ่มองเห็นว่าการสหรัฐอเมริกาตกลงขายอาวุธให้แก่ไต้หวันโดยอ้างความจำเป็นในการป้องกันตนเองตามกฎหมายนั้น เป็นเสมือนการช่วยเหลือให้ผู้นำไต้หวันไม่ต้องหันมาเจรจากับตน

กล่าวโดยสรุปก็คือ จีนแผ่นดินใหญ่ต้องการที่จะล้มล้างกฎหมาย TRA นี้ เนื่องจากเนื้อหาและข้อความที่บรรจุอยู่นั้นทำให้ความสำเร็จในความพยายามที่จะรวมประเทศจีนโดยระบอบคอมมิวนิสต์ ไม่ว่าจะด้วยกลวิธีเสนอข้อเสนอด่าง ๆ เช่นนโยบาย "หนึ่งจีน สองระบบ" ไม่สามารถเป็นไปได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่กฎหมายฉบับนี้ปฏิบัติและพิจารณาไต้หวันว่ามีสถานะ เป็นรัฐไต้หวันไม่ใช่ดินแดนส่วนหนึ่งของจีนแผ่นดินใหญ่